

Memòria del pla

“Barcelona, ciutat refugi” 2015-2019

Direcció de Serveis d'Atenció i Acol·lida a Immigrants
Drets de Ciutadania, Cultura, Participació i Transparència
Barcelona, març de 2019

Taula de continguts

Context	4
Crisi d'acollida	4
Voluntat ciutadana	8
Voluntat política	8
Sistema Nacional d'Acollida i Integració	9
Mesura de govern	10
Un context canviant	12
Respostes des dels serveis municipals	13
L'impacte de la crisi d'acollida a Barcelona	13
Serveis d'Atenció i Acollida a Immigrants	13
SAIER	15
Programa Nausica	20
Programa d'Esports	25
Col·laboració amb entitats i ciutadania	27
Solidaritat ciutadana	27
Federació Catalana de Voluntariat Social	28
Refugiats Benvinguts	29
Fundació Solidaritat UB	30
Associació Intercol·legial	31
Cooperació per a la Justícia Global	33
Un nou paradigma	33
Barcelona Safe Passage	35
De ciutat a ciutat	36
Xarxa Asil.cat	37
Stop Maremortum	37
Frontera Sud	38
Iniciatives de sensibilització	40
Canviar la mirada	40
Comptador de la vergonya	40
Dia Mundial de les Persones Refugiades	40
Audiència Pública de nois i noies	41
Cicle a les biblioteques	42
Subvencions a projectes vinculats a asil i refugi	42
Incidència i coordinació	44
Ciutats Refugi	44
Acció exterior	45

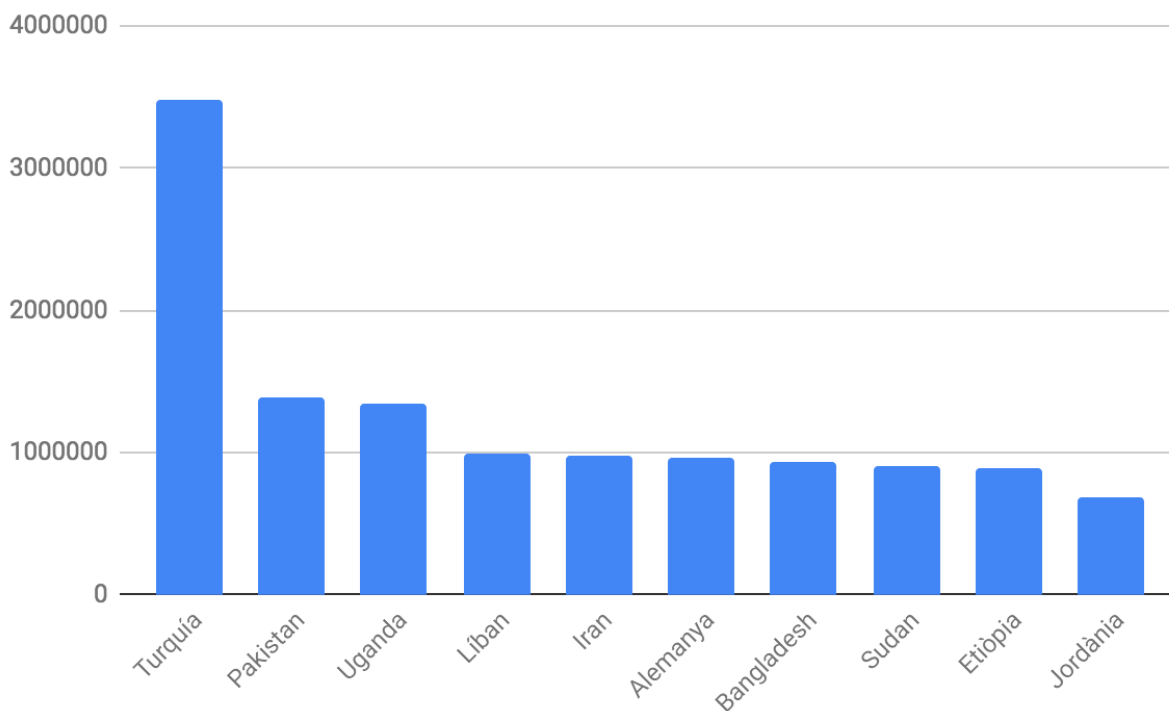
Solidarity cities	46
Agenda Urbana	47
Consell Assessor de Migrants Europeu	48
Resultats	49

Context

Crisi d'acollida

L'any 2011 ACNUR anunciava que s'havia assolit un record històric de 42,5 milions de persones desplaçades forçosament de les seves llars per la violència, els conflictes armats, els desastres naturals, l'opressió, la violació de drets humans o la pobresa. Aquesta xifra no ha deixat de créixer i [el 2017 va arribar als 68,5 milions](#). Vivim l'època amb el nombre més alt de persones desplaçades des de la Segona Guerra Mundial.

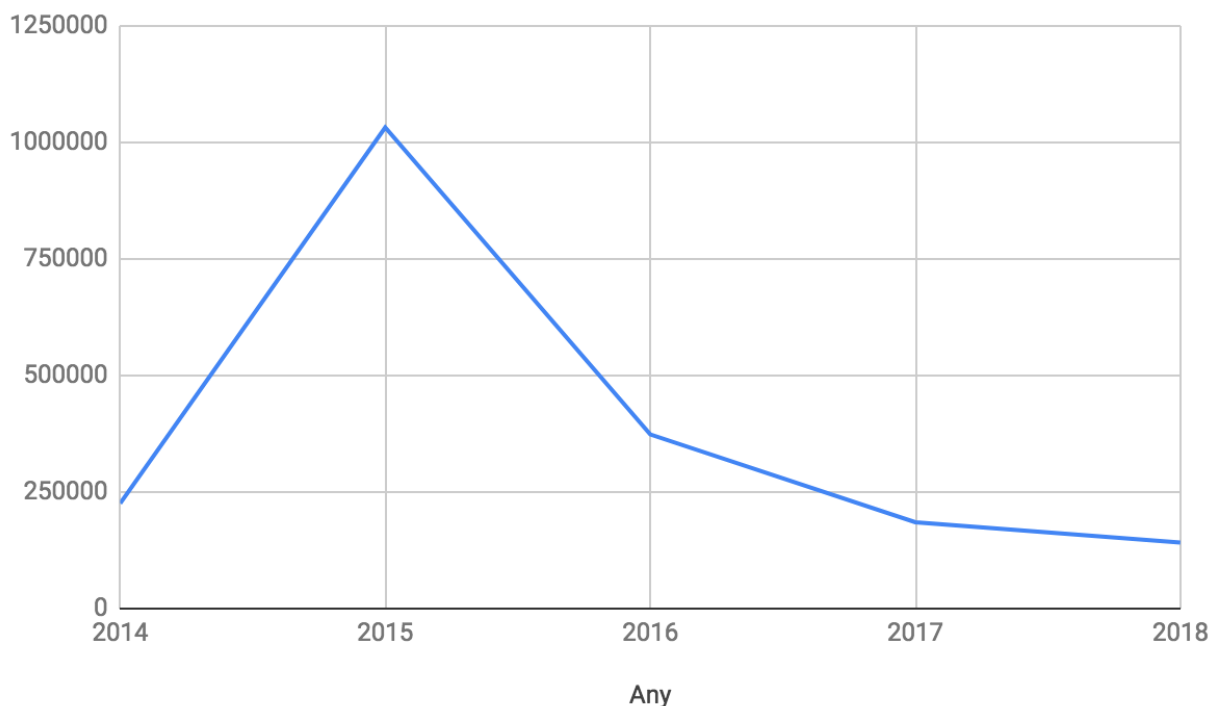
El 85% de les persones desplaçades es troben en països en vies desenvolupament. Els països que més sol·licitants d'asil i refugi acullen són els limítrofes a les zones de conflicte i un terç de les persones refugiades es troben en alguns dels països més pobres del món. Els líders mundials en acollida són Turquia, en primer lloc amb molta diferència, el Pakistan, Uganda, el Líban i l'Iran. L'únic Estat europeu present en el top 10 de l'acollida no apareix fins al sisè lloc i és Alemanya.

Nombre de persones refugiades a final del 2017 en els 10 països que més acullen
Font: ACNUR

Tot i això, el 2015 els desplaçaments destinats a Europa van créixer exponencialment. Aquell any un milió de persones van creuar el Mediterrani per arribar a territori europeu, 3,7 cops més que les que ho van fer l'any anterior. Només durant el mes d'octubre del 2015 hi va haver més arribades que en tot el 2014, segons recullen les dades de l'agència de Nacions Unides.

Malgrat alguns intents partidaris i mediàtics de defensar el contrari, les xifres del 2015 no s'han tornat a repetir, però van posar sobre la taula la necessitat de respostes humanitàries urgents a les fronteres europees. La manca de vies d'arribada legals i segures a la UE i el reforçament del control de les seves fronteres externes sovint empenyen les persones que cerquen refugi a posar-se en mans de les màfies i a seguir rutes perilloses. Les dades de l'Organització Internacional per a les Migracions (OIM) per al 2018 mostren que almenys **sis persones moren cada dia intentant creuar el Mediterrani**. La xifra s'ha reduït des del 2016, quan van ser com a mínim 14 les persones que hi van perdre la vida al cada dia. Cal destacar, però, que aquestes xifres són una estimació a partir de les dades recollides per la OIM, els estats i els mitjans, però es deconeix el total de morts al Mediterrani.

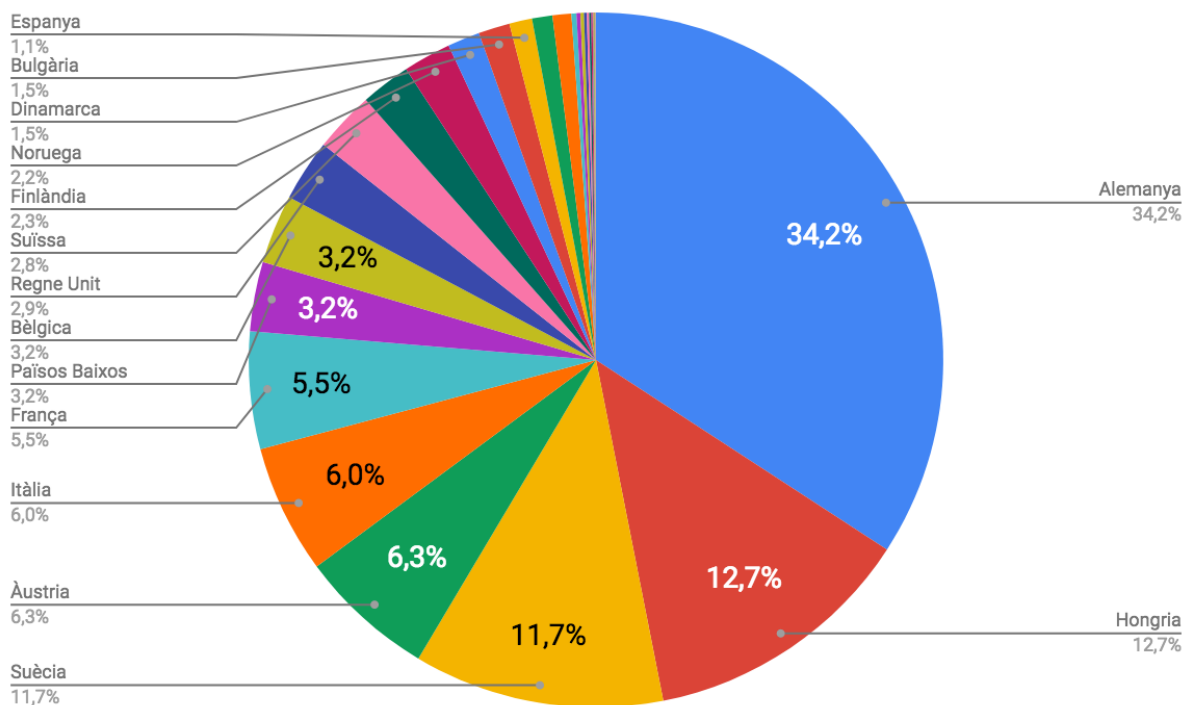

Arribades a Europa pel mar Mediterrani i per les fronteres terrestres d'Espanya i Grècia
Font: ACNUR

La situació del 2015 va portar que el mes de maig la Comissió Europea proposés dos mecanismes d'emergència per implicar els estats membres en la crisi d'acollida i alleujar el pes desproporcionat que estaven assumint els països de les fronteres del sud d'Europa, en aquest cas especialment Itàlia i Grècia, i els països veïns a Síria. El setembre es van establir quotes de reubicació i de reassentament de persones sol·licitants d'asil que s'haurien d'haver complert en un termini de dos anys amb el finançament de fons europeus.

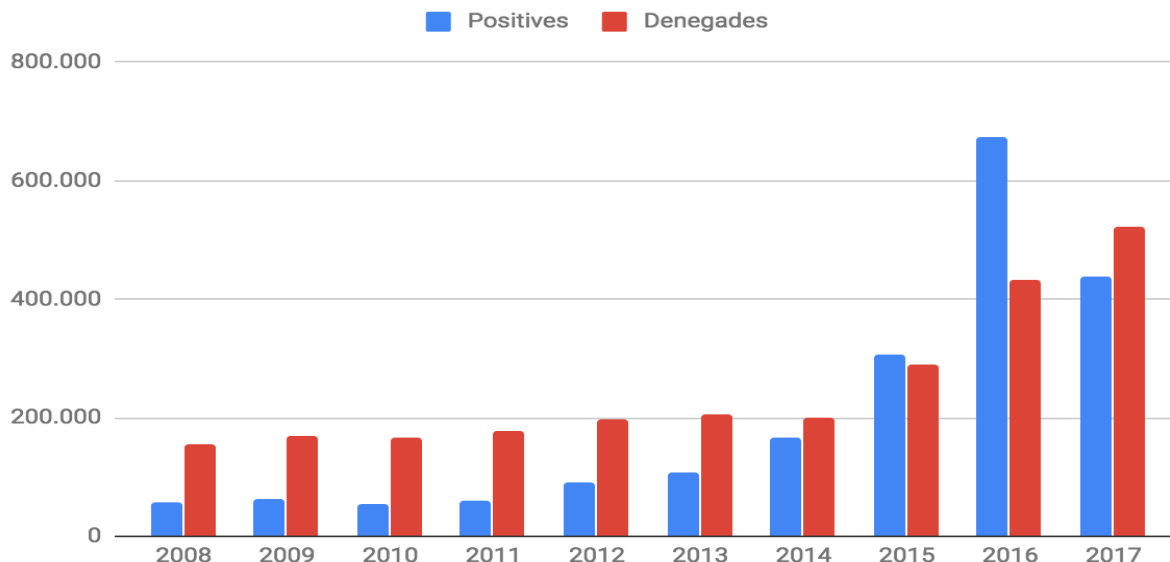
En la distribució feta d'acord amb el producte interior brut, la població i l'esforç previ en asil, a l'Estat espanyol li tocava assumir una quota de prop del 12% de les reubicacions i del 6% dels reassentaments. Això feia preveure l'arribada de 17.337 persones en total. Tot i que és el

cinquè país en població i riquesa de la UE, durant l'any 2015 l'Estat només va rebre l'1,1% de totes les sol·licituds d'asil que es van presentar a la UE, un total de 14.780 persones.

*Distribució per països de sol·licituds d'asil presentades el 2015
Font: Eurostat*

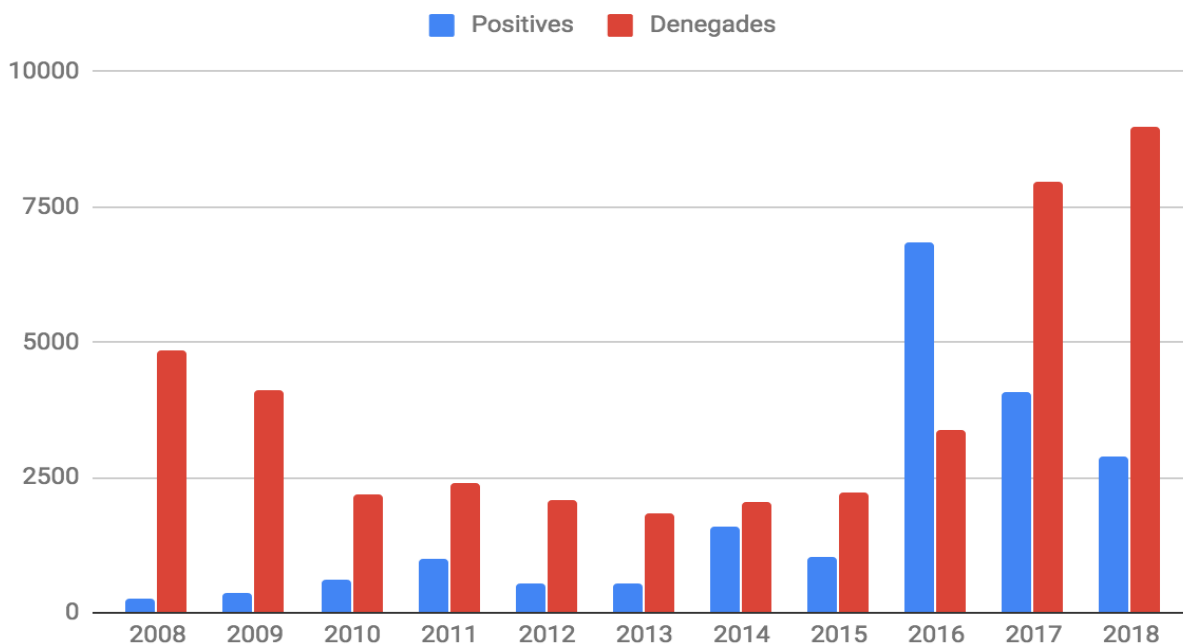
Si bé tot sovint des dels mitjans o els càrrecs públics es parla de persones refugiades, les persones afectades per aquesta crisi d'acollida no tenen reconegut aquest estatut legal fins tenir una resposta favorable a la seva sol·licitud, així que hauríem de parlar de persones sol·licitants. És important remarcar això perquè, més enllà del nombre de sol·licituds d'asil que es presenten, cal posar el focus en quantes tenen una resolució positiva. En els darrers 10 anys la dinàmica comú a la UE és que més de la meitat siguin rebutjades. Entre el 2008 i el 2017 el 55,5% de les resolucions sobre sol·licituds d'asil van ser negatives. Els anys 2015 i 2016 han estat els únics en què va ser superior el nombre de resolucions positives a causa de l'increment de sol·licituds de persones sirianes en una situació d'emergència a la que la UE havia de donar resposta. Actualment torna a ser superior el nombre de sol·licituds denegades.

Resolucions positives i denegacions de sol·licituds d'asil a la UE

Font: Eurostat

En el cas de l'Estat espanyol, el percentatge de denegacions és encara més alt. Entre el 2008 i el 2018, el 68% de les sol·licituds han tingut una resolució negativa. **L'any 2015, quan a la resta d'Europa la majoria de resolucions eren positives, l'Estat va rebutjar 7 de cada 10 sol·licituds d'asil.** El 2016 ha estat l'únic d'aquests 10 anys en què es va concedir la protecció internacional en més casos que els que es van rebutjar, coincidint, un cop més, amb l'augment de sol·licituds de persones que fugien de Síria.

Resolucions positives i denegacions de sol·licituds d'asil a l'Estat espanyol

Font: Eurostat

Els contingents de persones reubicades o reasentades en el marc de l'acord europeu havien de representar un increment radical de l'atenció a sol·licitants d'asil. En un territori amb unes dinàmiques de baixa acollida, això feia preveure la necessitat d'un replantejament del sistema i posava en relleu la crisi del model existent. No obstant, com explicarem més endavant, els acords per a la redistribució de les persones que demanaven refugi van quedar lluny de la realitat.

Voluntat ciutadana

La situació de crisi en el Mediterrani i la seva cobertura mediàtica van tenir un impacte important sobre l'opinió dels barcelonins i barcelonines. [El baròmetre municipal del maig del 2016](#) preguntava sobre l'acollida de persones que escapen de la guerra i **un 87,8% de les persones enquestades estaven a favor o molt a favor d'acollir-les**. A més, un 70,5% van considerar que, més enllà de competències, si l'Estat no hi estava donant resposta, Barcelona havia de prendre la iniciativa.

Hi ha un gran nombre de col·lectius i entitats a la ciutat que treballen en defensa dels drets de les persones migrants o demandants d'asil. En aquest nou context, a aquesta base social se li va sumar una gran onada de suport ciutadà. La presa de consciència col·lectiva es va fer notar especialment en dos moments. El primer, amb l'allau de correus electrònics que van rebre tant l'Ajuntament de Barcelona com les entitats del sector de part de persones que posaven a la seva disposició recursos i voluntats per ajudar en l'acollida de qui cerca refugi, i sobre això ens estendrem més endavant.

El segon, més públic, va ser la manifestació *Volem acollir*, convocada el 18 de febrer de 2017 per la plataforma *Casa nostra, casa vostra*. La protesta va aplegar 160.000 persones segons la Guàrdia Urbana i 500.000 segons l'organització, i els mitjans de comunicació la van reconèixer com **la manifestació més multitudinària d'Europa a favor de l'acollida de persones refugiades**. La ciutadania organitzada va fer de Barcelona referent mundial de la crida pel dret a asil.

Voluntat política

Les polítiques relacionades amb la immigració a Barcelona sempre han estat basades en el consens polític. Des de l'aprovació el 1997 del primer pla d'interculturalitat del consistori, quan només hi havia un 2% de població estrangera a la ciutat, els plans municipals d'immigració sempre s'han aprovat sense cap oposició per part dels grups municipals. Davant l'important increment de població migrant a final dels anys 90 i la primera dècada dels anys 2000, la ciutat ha anat desplegant les polítiques municipals existents a dia d'avui per donar resposta a les noves arribades. La immigració mai s'ha considerat un problema. El repte pendent, però, era abordar-ho com una prioritat.

Pocs mesos després de la presa de possessió del nou govern municipal, l'alcaldesa Ada Colau es va encarregar de reivindicar l'acollida de persones refugiades com una política

prioritària. L'objectiu era convertir Barcelona en un punt central d'atenció i derivació de persones sol·licitants d'asil, tot oferint el seu suport a altres administracions. La resposta política a aquesta crida inicial va ser favorable i la ciutat de Barcelona va servir com a plataforma per marcar aquesta prioritat i interpel·lar altres institucions. El fruit més concret d'aquesta voluntat va ser la posada en marxa del pla "Barcelona, ciutat refugi".

La prioritització de les polítiques d'immigració es du a terme amb dues lògiques. D'una banda, un compromís legal i polític amb els drets humans i per garantir els drets de ciutadania a les persones nouvingudes més enllà de la seva situació administrativa. De l'altra, una perspectiva de gestió i prevenció, ja que l'experiència arreu d'Europa mostra que una bona primera acollida és clau. Una política d'immigració mal gestionada tendeix a generar, a la llarga, exclusions basades en l'origen, que requereixen polítiques socials més importants que les que es podrien fer en una primera acollida, com poden ser canvis en les polítiques de seguretat.

Sistema Nacional d'Acollida i Integració

A l'Estat espanyol **les polítiques d'estrangeria i dret d'asil són competència exclusiva de l'Estat**, regulades per la [Llei 12/2009 reguladora del dret d'asil i de la protecció subsidiària](#). La xarxa estatal d'acollida està formada per dos tipus de centre. D'una banda, els que depenen de la Direcció de Migracions, quatre Centres d'Acollida a Refugiats (CAR), cap dels quals a Barcelona, i dos Centres d'Estada Temporal d'Immigrants (CETI), a Ceuta i a Melilla. D'altra banda, dispositius d'acollida subvencionats pel Ministeri de Treball, Migracions i Seguretat Social en una convocatòria competitiva per prestació de serveis i gestionats per entitats sense ànim de lucre, tradicionalment la Comissió Espanyola d'Ajuda al Refugiat (CEAR, o CCAR a Catalunya), ACCEM i la Creu Roja, a les quals s'han sumat altres entitats des de l'augment de places dels últims anys, com la Fundació Apip-Acam, CEPAIM i Red Acoge (Fundació Bayt al-Thaqafa).

A la ciutat de Barcelona, l'Estat només proveeix atenció a través del servei externalitzat a les entitats. Fins l'agost del 2015 a tota Catalunya hi havia només 28 places del programa estatal d'acollida de sol·licitants d'asil. Davant un context que reclamava més atenció, el sistema ha anat creixent i el 2018 va tancar amb 239 places de la primera fase d'acollida només a la ciutat de Barcelona i un total de 531 persones acollides a la ciutat dins el programa estatal.

Fins el gener del 2016 el Ministeri de l'Interior no va publicar [un manual](#) de gestió del sistema d'acollida i integració per a les entitats que gestionen aquests serveis. El model que ja s'aplicava i que recull el manual planteja el procés en quatre fases:

- **Fase 0. Avaluació i diagnòstic:** Consisteix en una primera acollida. S'avaluen les necessitats urgents i derivacions, s'elabora un diagnòstic de vulnerabilitat i s'acompanya la sol·licitud de cita a l'Oficina d'Asil i Refugi o l'òrgan policial competent per tal d'entrar en el dispositiu d'acollida. En el termini d'un mes s'ha d'avaluar l'admissió a tràmit de la sol·licitud.

- **Fase 1. Acollida:** En cas que s'hagi admès la sol·licitud a tràmit, la persona sol·licitant ingressa en el dispositiu d'acollida, hi ha una intervenció social, amb itineraris individuals o familiars, així com suport psicològic i assessorament jurídic. La durada d'aquesta fase és de 6 mesos en general i 9 mesos per a col·lectius vulnerables.
- **Fase 2. Integració:** Comporta la sortida de la persona del dispositiu d'acollida per la seva integració social. Se li proporciona ajuda econòmica i es treballa per la seva inserció laboral i formació. La durada d'aquesta fase és de 6 mesos en general i 11 mesos per a col·lectius vulnerables.
- **Fase 3. Autonomia:** Es du a terme un seguiment social puntual i un suport econòmic esporàdic. La durada d'aquesta fase és de 6 mesos en general i 4 mesos per a col·lectius vulnerables.

Mesura de govern

Davant la situació de crisi que es vivia a les fronteres europees i al Mediterrani, el govern de Barcelona es va reunir l'1 de setembre del 2015 amb les ONG membres de la Xarxa Asil.cat, com ACSAR, CEAR, ACCEM, ACATHI i el Comitè Català de l'ACNUR, a més de representants de CCOO, Creu Roja, l'Institut Drets Humans de Catalunya o l'I·lustre Col·legi d'Advocats de Barcelona (ICAB), entre d'altres. El govern municipal va anunciar ja en aquella ocasió un reforç de la xarxa d'acollida de persones refugiades a la ciutat, posant com a exemple el fet que el govern municipal ja havia duplicat la partida d'allotjament temporal d'emergència per a 2015 del SAIER (Servei d'Atenció a l'Immigrant, Emigrant i Refugiat).

L'endemà d'aquella trobada, la fotografia del cos d'Alan Kurdi, fill d'una família que fugia de Daesh, mort a la costa turca, va fer la volta al món i va desfermar una onada d'indignació i solidaritat. L'Ajuntament va habilitar el correu ciutatrefugi@bcn.cat per recollir els oferiments ciutadans en l'acollida de persones refugiades i al cap de pocs dies va participar en una trobada per abordar la qüestió amb la vicepresidenta de la Generalitat i consellera de Benestar Social i Família, Neus Munté, el conseller de la Presidència, Francesc Homs, i la consellera de Governació, Meritxell Borràs, a més de representants de les diputacions catalanes, l'Associació Catalana de Municipis i Comarques, i la Federació de Municipis de Catalunya. Aquella mateixa setmana l'alcalde Ada Colau va demanar per carta al llavors president del govern espanyol, Mariano Rajoy, que ajudés Barcelona a respondre solidàriament a la rebuda de refugiats a la ciutat.

Aquestes primeres accions es van desenvolupar, amb l'**aprovació, el 2 d'octubre del 2015, del pla "[Barcelona, ciutat refugi](#)" com a mesura de govern en el primer plenari ordinari del govern d'Ada Colau**. El pla es plantejava, d'una banda, com una política de ciutat amb la voluntat d'implicar els diversos serveis i departaments municipals, amb l'objectiu d'abordar aquesta qüestió de forma transversal, i també el teixit associatiu de la ciutat i la ciutadania. Alhora es concep, d'altra banda, com un pacte de ciutat, amb el consens i el suport dels grups de l'oposició.

El setembre de 2015 es va assignar al pla una dotació de 10,5 milions d'euros, aprovats dins d'una modificació del pressupost en comissió de govern. Juntament amb això, es va ampliar el pressupost de l'àrea de Justícia Global i Cooperació Internacional destinat a les entitats que treballen en l'atenció de persones refugiades en trànsit.

“Barcelona, ciutat refugi” es va plantejar a partir de cinc criteris inspiradors bàsics per al desplegament d'un pla de treball i de coordinació:

- Compliment estricte del dret internacional en matèria de refugiats.
- Assegurar que els drets bàsics de les persones estan plenament reconeguts i els hi són aplicats.
- Assegurar que l'atenció a les persones refugiades sigui eficaç i que no es realitza en detriment dels serveis existents a la ciutat.
- Assegurar la necessària coordinació entre diferents administracions públiques, i amb el teixit associatiu.
- Garantir la participació ciutadana i la implicació del voluntariat.
- Màxima transparència de cara a la ciutadania i als grups municipals.

En base a aquests criteris, es va establir un procediment d'intervenció per l'acollida a la ciutat de les persones sol·licitants d'asil. L'objectiu era que Barcelona esdevingués un punt d'arribada i de connexió per a les persones destinades tant a la ciutat com al seu entorn per tal de garantir l'atenció homogènia i uns mateixos criteris d'atenció, diagnòstic i derivació, a fi d'evitar interferències o derivacions que poguessin esdevenir una sobrecarrega emocional innecessària per als afectats.

La intervenció plantejada comptava amb una fase prèvia, amb una valoració dels contingents derivats abans de la seva arribada a la ciutat, una fase de recepció, una d'acolliment i finalment una de seguiment social. Per a totes aquestes fases el pla defineix les funcions atribuïdes als serveis professionals de la ciutat i al voluntariat. A més, estableix un dispositiu d'emergència per a l'arribada d'un nombre elevat de persones de manera sostinguda o d'un contingent puntual de més de 75 persones.

A la pràctica, però, l'arribada de persones sol·licitants d'asil s'ha donat de forma molt diferent de la que es preveia en un primer moment. El pla es va desenvolupar amb la previsió que a partir del novembre del 2015 arribarien a Barcelona 1.200 sol·licitants d'asil de nacionalitat siriana, eritrea i iraquiana procedents d'Itàlia i Grècia, la meitat dels quals es quedarien a la ciutat. La realitat, però, és que l'Estat no va complir els seus compromisos d'acollida i **el gruix de persones sol·licitants d'asil que han arribat a Barcelona ho han fet pel seu propi peu** i des d'altres països. Això ha fet necessari, com anirem veient, adaptar el pla “Barcelona, ciutat refugi” a una situació molt diferent de la que es va plantejar inicialment. L'adaptació ha hagut de ser constant davant els diversos canvis de context i de fluxos migratoris que s'han anat produint en els últims anys.

Un context canviant

Com hem dit, el compromís de l'Estat espanyol per acollir 17.337 persones reubicades o reasentades en dos anys va quedar lluny del seu compliment. A finals del 2018, més de tres anys després de l'acord, el govern espanyol només havia acollit el 17% de les persones pactades i és dels estats que menys ha complert l'acord.

Així doncs, no han arribat a Barcelona grans contingents de població siriana, que era la que s'esperava, però sí que **hi ha hagut un augment important de sol·licituds i de persones sol·licitants d'asil a la ciutat**. De fet la ciutat ha atès més persones sol·licitants que no sol·licituds s'han fet efectives davant l'Administració de l'Estat. Això sí, parlem de situacions vitals que han tingut molta menys repercussió mediàtica.

Davant la no arribada dels contingents esperats, la partida pressupostària de 10,5 milions reservada per al pla es va destinar a altres polítiques: 8,5 milions a l'Institut Municipal d'Habitatge, 1,5 milions a beques menjador i mig milió a reforçar les polítiques existents per a migrants i sol·licitants d'asil. La lògica de les polítiques municipals passen perquè **les polítiques destinades a respondre a les necessitats de les persones sol·licitants d'asil permetin millorar serveis per al conjunt de la ciutadania**.

Mentrestant, durant aquest temps, han crescut amb força a Europa i també a l'Estat més recentment els discursos contraris al refugi i a la immigració. Els partits d'extrema dreta i ultranacionalistes han guanyat força a les urnes en molts dels països membres de la UE. És el cas de Dinamarca (Partit Popular Danès), Àustria (Partit de la Llibertat), Suècia (Demòcrates de Suècia), Holanda (Partit de la Llibertat), Hongria (Jobbik), França (Front Nacional) o Alemanya (Alternativa per Alemanya).

Si bé en un primer moment els països del sud s'havien mantingut al marge d'aquesta tendència, a excepció de Grècia, amb Alba Daurada, més recentment aquestes opcions polítiques també han anat guanyant espai. A Itàlia el vicepresident Matteo Salvini, de la Lliga Nord, ha esdevingut un referent europeu dels discursos contra la immigració. A l'Estat espanyol, aquesta tendència política s'ha mostrat present també amb el resultat de Vox a les eleccions andaluses del 2018, amb un 11% dels vots.

Aquest gir polític té conseqüències directes per a les persones que arriben a les seves vides creuant el Mediterrani. **Ha resultat no només en el tancament de ports europeus per als vaixells d'organitzacions que practiquen tasques de rescat sinó també en la criminalització i persecució legal d'aquestes**.

Més enllà de les dificultats al Mediterrani, des de la posada en marxa del pla hi ha hagut també un canvi en les dinàmiques migratòries. L'entrada de migrants i sol·licitants de refugi per la frontera sud espanyola, a Ceuta i Melilla i les costes andaluses, no havia tingut especial impacte a la ciutat de Barcelona fins l'estiu del 2018. En canvi, fins el final del 2018 l'Ajuntament i la Creu Roja van atendre 4.856 persones a la ciutat que havien entrat a l'Estat des de la frontera sud, una realitat nova per als serveis municipals.

Respostes des dels serveis municipals

L'impacte de la crisi d'acollida a Barcelona

Les competències municipals, alienes per regla general a la situació administrativa dels veïns i veïnes de la ciutat, estarien més vinculades a la fase d'autonomia i a la vinculació de la persona amb el territori, que poden ser causa de vulnerabilitat independentment de l'origen de la persona. No obstant, l'experiència ha mostrat la necessitat d'intervenir en altres fases del procés.

Un dels exemples més clars d'això és que, en la fase 0, quan el sistema s'ha vist col·lapsat i s'ha generat una llista d'espera per a les cites, ha estat necessari atendre persones que es trobaven en risc d'acabar en situació de carrer mentre esperaven per accedir al sistema d'acollida. També durant el recorregut, hi ha moltes situacions que poden deixar les persones sol·licitants fora del sistema, i les abordarem més endavant quan parlem de la intervenció que s'ha fet necessària en aquests casos i ha requerit una important inversió municipal. Entre 2014 i 2018 ha augmentat de 122.917 a 2.222.553 euros el pressupost destinat a allotjaments que no són coberts per l'administració de l'Estat.

D'altra banda, si bé les persones demandants d'asil sense recursos poden accedir al programa d'atenció estatal, algunes en queden excloses, podent quedar en una situació de greu vulnerabilitat. Això passa per diversos motius. Per exemple, perquè han estat retornades a l'Estat espanyol des d'un altre estat europeu en aplicació de l'anomenat sistema de Dublín, que obliga les persones a tramitar la seva sol·licitud d'asil al primer país de la UE al qual van arribar; o perquè han volgut quedar-se a Barcelona i han renunciat a la destinació on els obligava a anar el Ministeri d'Ocupació i Afers Socials; o perquè la pertinença a un grup social determinat, l'estat de salut o l'orientació sexual en desaconsellen l'allotjament en albergs col·lectius.

El govern municipal va valorar que el programa estatal no tenia prou en compte situacions de vulnerabilitat per a col·lectius de risc a l'hora d'assignar places a un recurs residencial. Alhora es detectava, també, un increment del nombre de denegacions d'asil, i un agreujament de les situacions de vulnerabilitat que exposava a persones i/o nuclis familiars a situacions d'exclusió social. Quan l'Estat rebutja una sol·licitud d'asil o un permís de residència està condemnant les persones a la irregularitat sense oferir cap alternativa, hi dona l'esquena com si desapareguessin del territori. Aquestes situacions tenen un impacte en la ciutat i des de l'Institut Municipal de Serveis Socials veïen com els i les professionals dels centres de serveis socials es trobaven amb dificultats per donar resposta a perfils fins al moment amb poca presència a la ciutat.

Serveis d'Atenció i Acollida a Immigrants

La Direcció de Serveis d'Atenció i Acollida a Immigrants neix amb el nou equip de govern dins de l'àrea de Drets de Ciutadania, Transparència i Participació i amb la voluntat d'atendre i

acollir a totes les persones que requereixen d'atenció específica per la seva situació respecte al fet migratori i d'estrangeria. La norma a l'Ajuntament de Barcelona sempre ha estat que **tot ciutadà, independentment del seu origen i situació administrativa, és atès en qualsevol dels serveis, equipaments o programes adreçats a la ciutadania**. Tanmateix existeixen especificitats en el moment de l'acollida que comporten serveis especialitzats i obligacions específiques que afecten als estrangers. El pla "Barcelona, ciutat refugi" va entrar dins d'aquesta lògica i va apostar no per crear nous serveis específics per a sol·licitants d'asil sinó per reforçar i ampliar els que ja existeixen a la ciutat.

Entre els serveis de la direcció hi trobem el Servei d'Atenció a Immigrants, Emigrants i Refugiats (SAIER), el Servei d'Orientació i Acompanyament per a Persones Immigrades (SOAPI), el programa Noves Famílies a Barcelona, el Servei de Traducció i Mediació Intercultural, el Servei de Traducció Telefònica i l'elaboració d'informes com el de disponibilitat d'habitatge, el d'arrelament social i el document de veïnatge.

El **Servei d'Atenció a Immigrants, Emigrants i Refugiats (SAIER)** és un servei municipal i gratuït creat el 1989 i gestionat de manera conjunta entre l'Ajuntament i cinc entitats especialitzades: CITE-CCOO, AMIC-UGT, Fundació ACSAR, l'Il·lustre Col·legi d'Advocats de Barcelona, la Creu Roja i el Consorci per a la Normalització Lingüística. Per contracte també hi presten atenció ACCEM i ABD. A partir de desembre de l'any 2013, i fruit d'un procés de reajustament i redefinició per ajustar-lo a les noves realitats, es va convertir en un servei adreçat a tota la ciutadania com a servei especialitzat en mobilitat internacional, incorporant dues noves demandes dels ciutadans de Barcelona: informació sobre emigració i informació sobre retorn voluntari. El SAIER és la porta d'entrada per a les persones que sol·liciten asil a la ciutat de Barcelona i més endavant aprofundirem en el seu funcionament.

El **Servei d'Orientació i Acompanyament per a Persones Immigrades (SOAPI)** té per objectiu principal oferir informació, orientació, suport i assessorament a tota la població immigrada sobre qüestions generals i específiques relatives a l'organització territorial, recursos bàsics, drets i deures, aprenentatge de llengües oficials, estrangeria i altres temes que es considerin necessaris. El SOAPI treballa fomentant l'autonomia personal i promovent la participació social de les persones immigrades en la xarxa associativa de la ciutat. La seva activitat es desenvolupa a través de sessions informatives fixes, que es realitzen sobretot a les seus dels districtes, sessions itinerant, segons la demanda de serveis, entitats, equipaments o col·lectius concrets, i entrevistes individualitzades que s'ofereixen a persones que necessiten aprofundir en algun aspecte. Des del 2017 també ofereix formacions del Mòdul C de Coneixement de la Societat Catalana i el seu Marc Jurídic, necessari per a aquelles persones que vulguin obtenir el Certificat d'Acollida.

El programa **Noves Famílies a Barcelona** té per objectiu acompanyar i orientar el procés de reagrupament familiar de totes les famílies que l'han iniciat a Barcelona. El programa ofereix un espai de trobada perquè coneguin amb més detall els serveis de la ciutat, l'àmbit educatiu o les entitats del barri, i a banda també es treballa perquè el retrobament entre les persones que arriben reagrupades i les que viuen a la ciutat sigui una experiència enriquidora i positiva.

Alguns serveis que ofereix el programa són el d'assessorament jurídic, el de suport psicopedagògic, les intervencions específiques amb joves i amb dones.

El **Servei de Traducció i Mediació Intercultural** té per finalitat donar suport als i les professionals dels serveis municipals que treballen amb població immigrada i es divideix en tres àrees. D'una banda, hi ha el servei de traducció, que s'utilitza quan és necessari per facilitar la comunicació amb persones que encara no tenen fluïdesa en català o castellà, el servei de mediació interpersonal, quan la manca d'entesa o comunicació és deguda a aspectes que van més enllà de la llengua, i el de mediació comunitària. Des de l'any 2004 existeix també un **Servei de Traducció Telefònica**, dirigit fonamentalment a professionals dels serveis municipals que atenen en primera instància (sense cita prèvia) persones estrangeres que encara no han adquirit fluïdesa verbal en català o castellà, proporcionant de forma immediata el suport de traductors o intèrprets.

La direcció s'encarrega també de l'elaboració d'informes que necessita la ciutadania immigrada per a tràmits legals. Tot i ser competència de la Generalitat de Catalunya, en virtut de l'acord assolit entre la Federació de Municipis de Catalunya i la Generalitat, els serveis municipals fan una proposta d'informe, que finalment emet la Generalitat. Es tracta dels **informes de disponibilitat d'habitatge**, que acredita la idoneïtat de l'habitatge i és preceptiu per al tràmit de reagrupament familiar, i els **d'arrelament social**, per a persones estrangeres que tenen el domicili habitual a la ciutat de Barcelona i volen obtenir l'autorització de residència temporal en supòsits excepcionals.

En la línia d'acreditar la situació d'arrelament de les persones residents a la ciutat, l'executiu municipal va aprovar al novembre del 2017 el *Decret de la Comissió de Govern pel qual es regula el procediment d'emissió del **document de veïnatge***. Es tracta d'un document que poden sol·licitar els veïns i veïnes que es troben en situació administrativa irregular i que porten un mínim de sis mesos empadronats a la ciutat de Barcelona i residint un any en territori espanyol amb l'objectiu d'acreditar el seu arrelament a la ciutat per, si s'escau, ser utilitzat en el marc dels procediments d'internament en CIE i/o expulsió. Durant l'any 2018 es van presentar 812 sol·licituds, que es sumaven a les 1.202 rebudes el desembre del 2017, es van concertar 2.129 entrevistes i es van resoldre 1.929 expedients, 894 dels quals es van tancar amb l'emissió del document de veïnatge.

SAIER

Com ja hem comentat, el Servei d'Atenció a Immigrants, Emigrants i Refugiats (SAIER) ofereix informacions sobre immigració, refugi, emigració i retorn voluntari. El major nombre de demandes estan vinculats amb la immigració, però des del 2015 hi ha hagut un gran creixement de les intervencions relacionades amb sol·licituds de refugi.

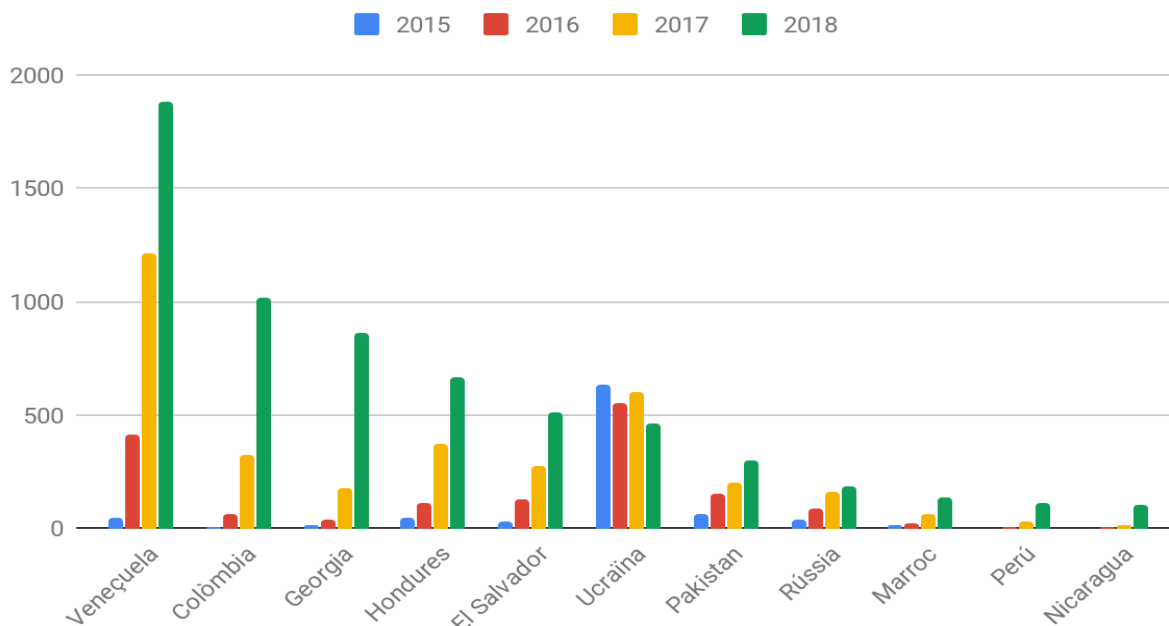
La sol·licitud de protecció internacional és un procediment jurídic que no comporta en si mateix cap ajut social ni cap procés d'acompanyament en l'aterratge a la nova societat d'acollida. Les persones que desitgin accedir al programa estatal d'acollida s'han de dirigir a la Creu Roja que és l'entitat que l'Estat ha decidit que sigui **la porta d'entrada de tots els sol·licitants d'asil en**

territori a Catalunya. La seva activitat es desenvolupa en un espai cedit per l'Ajuntament al SAIER, un fet que facilita la coordinació d'accions.

Per això el SAIER rep totes les demandes de sol·licitants d'asil que volen entrar al programa d'acollida, tant de persones que viuen a Catalunya com de les que hi estan de pas, i també d'altres que ja no estan dins el programa estatal. En canvi les persones arribades a l'Estat espanyol pel mecanisme de reubicació i reassentament van directament a la plaça assignada sense passar pel SAIER.

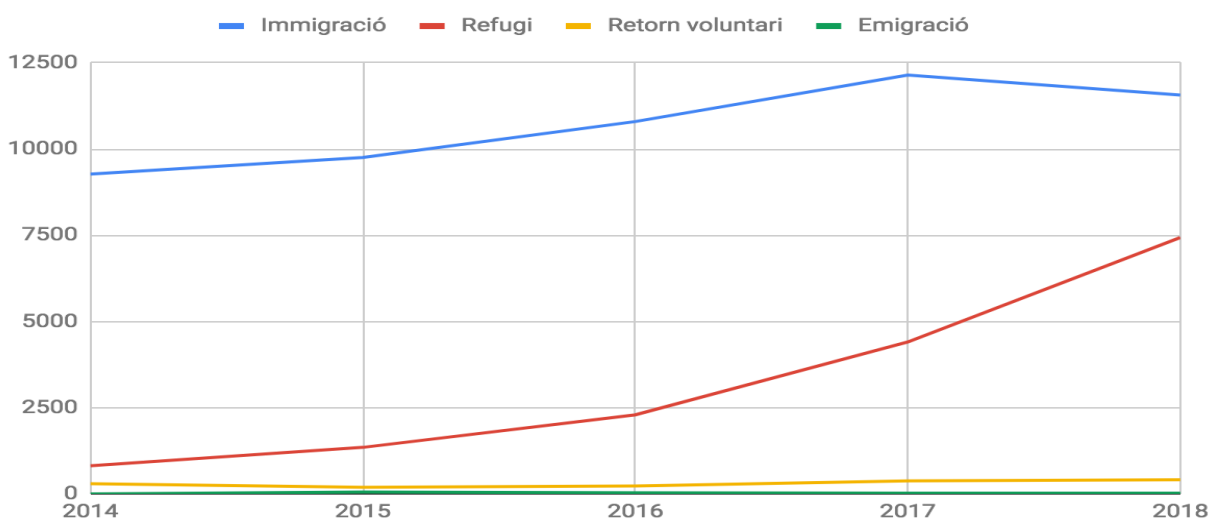
Si bé el 2015, com ja hem dit abans, quan es desplega el pla "Barcelona, ciutat refugi", la previsió era que arribessin a la ciutat contingents de persones sol·licitants d'asil provinents d'Itàlia i Grècia fruit dels fluxos migratoris i dels acords internacionals, aquestes previsions no es materialitzen degut a l'incompliment de l'Estat. Sí que hi ha un augment important de les sol·licituds a la ciutat, però les fan persones que han arribat a Barcelona pels seus propis mitjans i d'orígens molt diversos.

Entre el 2015 i el 2018, els països des d'on més persones han demanat protecció internacional al SAIER han estat Veneçuela, Ucraïna, Colòmbia i Honduras, res a veure amb la realitat més mediatitzada de Síria. L'any 2015 el nombre de sol·licituds d'asil a la Unió Europea es va doblar, i si bé després la mitjana europea es va reduir lleugerament, en el cas de l'Estat espanyol ha seguit augmentant el nombre de demandants d'asil des de llavors, i això s'ha pogut notar a la ciutat de Barcelona a través del SAIER.

Evolució del nombre de sol·licituds d'asil presentades al SAIER segons les principals nacionalitats
Font: SAIER

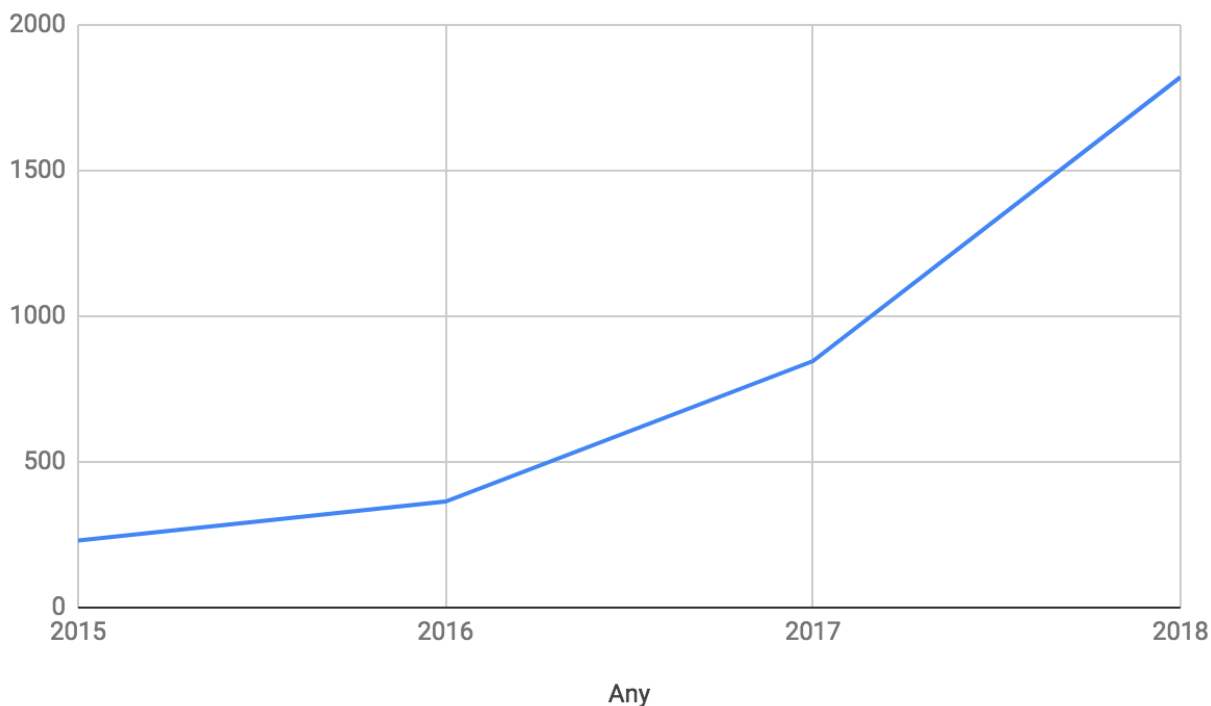
Entre 2014 i 2018 s'ha incrementat en un 87% el nombre de persones usuàries del SAIER, passant de 10.379 el 2014 a 19.422 quatre anys més tard. **Pel que fa a persones que hi han requerit una atenció relacionada amb el refugi l'augment és molt més gran, s'han multiplicat per nou, passant de 811 el 2014 a 7.433 el 2018.** Les atencions relacionades amb refugi han crescut de forma similar, passant de representar el 20% de l'activitat del SAIER el 2015 a gairebé la meitat, un 46%, al final del 2018. El que ens mostren les dades és que estem arribant a una convergència de les dues xifres. El febrer del 2019 les atencions relacionades amb refugi ja van superar les relacionades amb immigració. Hi ha països d'origen per als quals abans les persones buscaven regularitzar la seva situació a través dels mecanismes de la llei d'estrangeria però que avui, per un augment de situacions de vulnerabilitat, són l'origen de més sol·licitants d'asil.

Evolució d'atencions al SAIER segons la tipologia del flux migratori

Font: SAIER

En els darrers anys, hem pogut veure també canvis en els perfils que s'apropen al SAIER. Entre 2015 i 2018 s'ha multiplicat per 8 el nombre de famílies amb menors ateses, passant de 230 a 1.821, un augment que s'ha notat especialment entre les famílies sol·licitants d'asil. Aquesta xifra apunta a un canvi de tendència migratòria. Si bé l'habitual ha estat que un membre de la família iniciï el procés migratori per després reagrupar a la resta, ara **el creixement de les famílies senceres que migren conjuntament és un símptoma de l'augment de les situacions de fugida**, que es fa col·lectivament i no per etapes com una migració planificada. Aquest fet té implicacions especialment en les previsions de recursos per a les primeres atencions i l'allotjament en fase 0.

Evolució del nombre de famílies amb menors ateses al SAIER
Font: SAIER

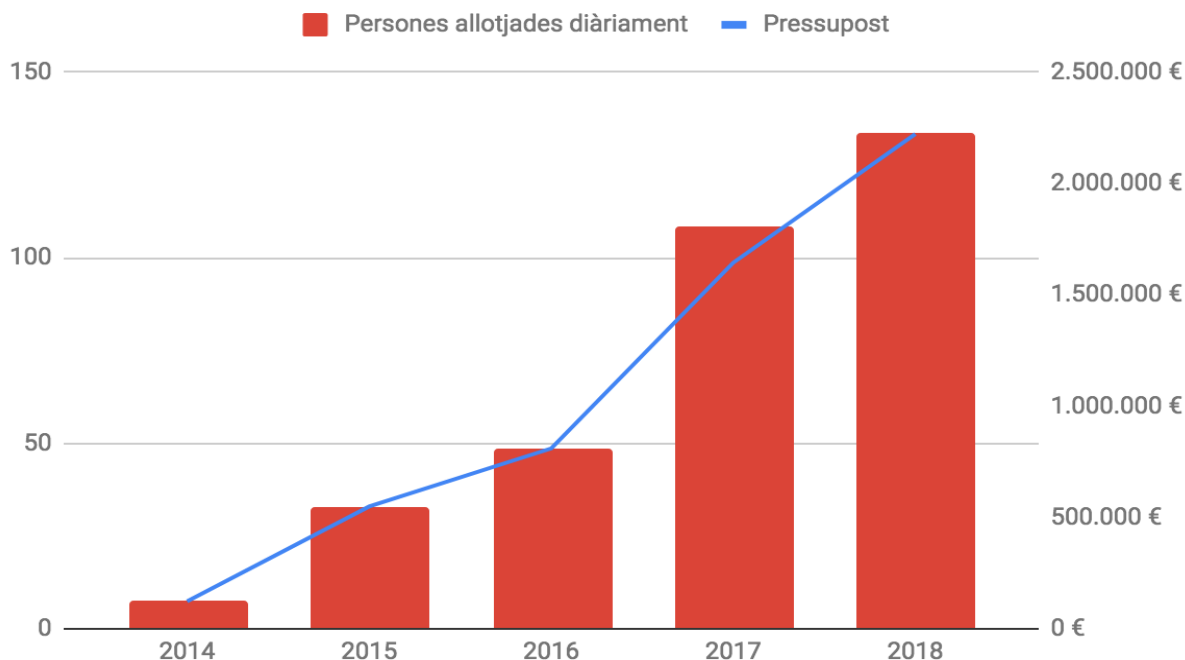
Cal destacar que les dades del SAIER només mostren les persones que han iniciat el procés a Barcelona o que s'han dirigit al servei, però el nombre de persones refugiades que són o que han passat per la ciutat és més elevat. És una dada que té el Govern de l'Estat però que no notifica a les administracions locals, fet que dificulta que els serveis municipals coneguin la situació d'aquestes persones i les puguin atendre com necessiten.

La **manca d'informació** per part del Govern central que permeti una bona previsió i les disfuncions i mancances del programa estatal d'acollida tenen un impacte negatiu sobre les persones sol·licitants d'asil i sobre la capacitat d'atendre-les per part de l'administració local.

En molts casos, el SAIER supleix les deficiències del pla estatal i **facilita amb recursos municipals allotjament en pensions i atenció a les persones més vulnerables** i a les famílies amb menors que per diversos motius no hi accedeixen. En el cas dels homes que viuen a Barcelona sense xarxa familiar i sense recursos, se'ls deriva a la xarxa d'albergs i menjadors d'atenció ordinària per a persones vulnerables o sense sostre. Si l'Ajuntament no hi intervingués, moltes d'aquestes persones correrien el risc de quedar-se desprotegides i en situació de carrer.

Durant el 2015, en què l'increment de les demandes d'asil va col·lapsar el programa estatal i va crear una llista d'espera per a la primera entrevista, això va suposar una despesa en allotjament temporal d'emergència del voltant de mig milió d'euros. Des de llavors, l'Ajuntament ha incrementat constantment el pressupost dedicat a aquestes polítiques d'allotjament temporal

en fase 0 que no cobreix l'administració de l'Estat per tal d'evitar que les persones sol·licitants d'asil acabin en situació de carrer. **Entre el 2014 i el 2018 el pressupost dedicat a allotjaments d'emergència va passar de 122.917 a 2.222.553 euros**, 18 cops més. De la mateixa manera ha crescut el nombre de persones allotjades, passant de 7,4 al dia durant el 2014 a 133,7 al dia quatre anys després.

*Evolució del pressupost i del nombre de persones usuàries d'allotjament d'emergència per a immigrants i sol·licitants d'asil
Font: SAIER*

Tot i els esforços en allotjament, encara hi ha persones que queden desprotegides, i des dels serveis municipals hi ha consciència d'aquesta situació que és especialment greu. Per això no ha deixat de créixer el pressupost dedicat a aquesta qüestió, tot i que no sigui competència de l'Ajuntament. D'altra banda, cal apuntar que també és problemàtic que s'estigui atenent a persones sol·licitants d'asil amb recursos pensats per donar resposta al sensellarisme, ja que l'ideal seria que estiguessin en un altre sistema d'atenció, però aquests són els recursos de què disposa el consistori.

A principis del 2016 es va posar en marxa el programa municipal d'acollida Nausica amb l'objectiu de definir una estructura d'atenció social complementària a la del programa estatal d'atenció a refugiats i impulsar l'autonomia de les persones que s'hi deriven.

Resultats

- Entre 2015 i 2018, els països des d'on més persones han demanat protecció internacional al SAIER han estat Veneçuela, Ucraïna, Colòmbia i Hondures.
- Entre 2014 i 2018 s'ha incrementat en un 87% el nombre de persones usuàries del SAIER, passant de 10.379 a 19.422.
- Entre 2014 i 2018 s'ha multiplicat per 9 el nombre de persones que han requerit una atenció relacionada amb refugi, passant de 811 a 7.433
- Entre 2015 i 2018 les atencions relacionades amb refugi han passat de representar el 20% de l'activitat del SAIER al 46%.
- Entre 2015 i 2018 s'ha multiplicat per 8 el nombre de famílies amb menors ateses, passant de 230 a 1.821.
- Entre 2014 i 2018 el pressupost dedicat a allotjaments d'emergència va passar de 122.917 a 2.222.553 euros, 18 cops més.
- Entre 2014 i 2018 la mitjana de persones sol·licitants d'asil allotjades en recursos d'emergència va passar de 7,4 cada nit 133,7.
- Durant el 2018 4.856 persones provinents de la frontera sud de l'Estat ateses.

Programa Nausica

Si bé les persones demandants d'asil sense recursos poden accedir al programa d'atenció estatal, algunes en queden excloses, podent quedar en una situació de greu vulnerabilitat. Això passa per diversos motius. Per exemple, perquè han estat retornades a l'Estat espanyol des d'un altre estat europeu en aplicació de l'anomenat sistema de Dublín, que obliga les persones a tramitar la seva sol·licitud d'asil al primer país de la UE al qual van arribar; o perquè han volgut quedar-se a Barcelona i han renunciat a la destinació on els obligava a anar el Ministeri d'Ocupació i Afers Socials; o perquè la pertinença a un grup social determinat, l'estat de salut o l'orientació sexual en desaconsellen l'allotjament en albergs col·lectius.

El govern municipal va valorar que el programa estatal no tenia prou en compte situacions de vulnerabilitat per a col·lectius de risc a l'hora d'assignar places a un recurs residencial. Alhora es detectava, també, un increment del nombre de denegacions d'asil, i un agreujament de les situacions de vulnerabilitat que exposava a persones i/o nuclis familiars a situacions d'exclusió social. Quan l'Estat rebutja una sol·licitud d'asil o un permís de residència està condemnant les persones a la irregularitat sense oferir cap alternativa, hi dona l'esquena com si desapareguessin del territori. Aquestes situacions tenen un impacte en la ciutat i des de l'Institut Municipal de Serveis Socials veien com els i les professionals dels centres de serveis socials es trobaven amb dificultats per donar resposta a perfils fins al moment amb poca presència a la ciutat.

És en aquest context que es va impulsar el programa Nausica, un programa complementari de suport a persones sol·licitants d'asil i refugiades a Barcelona, que pren forma de [mesura de](#)

[govern](#) el febrer del 2017. La iniciativa pren el nom d'un personatge de l'*Odissea*, la princesa de l'illa d'Ogigia que li ofereix la seva hospitalitat a l'estranger Odisseu mentre les seves amigues en fugen.

La problemàtica que va portar al disseny del programa es basava en les següents premisses:

- El nombre de places del Sistema Nacional d'Acollida i Integració no cobria la demanda, que es preveia creixent al llarg del 2016.
- Finalitzat el període d'estada al sistema estatal es detectaven perfils que requerien d'un suport més continuat per assolir l'autonomia.
- La rigidesa en diversos aspectes, com la mobilitat geogràfica obligada deixava fora del programa a una població que volia mantenir-se a la ciutat.
- El programa estatal no tenia prou en compte situacions de vulnerabilitat per a col·lectius de risc específic a l'hora d'assignar un centre o pis d'acollida; la inseguretat i el malestar que provocaven determinats espais de convivència estaven comportant casos d'abandonament del recurs.
- La detecció de perfils que quedaven exclosos de Sistema Nacional d'Acollida i Integració.

L'objectiu de Nausica era crear un recurs pont per millorar els processos d'inserció social/laboral i d'autonomia de les persones sol·licitants d'asil, així com, si és necessari, la derivació a serveis normalitzats de la ciutat.

El programa municipal d'acollida es va posar en marxa a principis del 2016 en conveni amb dues entitats socials en què el Govern central ha delegat la gestió de l'acollida, **ACCEM** i **CEAR**. Al llarg del 2016 s'hi van incorporar quatre entitats més, la **Fundació Benallar**, la **Fundació Ficat**, **Iniciatives Solidàries** i l'**Associació Catalana per a la Integració d'Homosexuals, Bisexuals i Transexuals Immigrants (ACATHI)**, per oferir una atenció específica per al col·lectiu LGTBI, de la que parlarem més endavant. A més d'aquestes, també forma part del programa l'associació Exil, especialitzada en suport psicològic a persones refugiades.

El treball col·laboratiu amb les entitats del sector va permetre definir tres objectius estratègics per al programa. En primer lloc, impulsar **l'autonomia i la inserció sociolaboral** de les persones sol·licitants i beneficiàries de protecció internacional residents a la ciutat de Barcelona. En segon, garantir **una atenció integral i personalitzada** amb suport professional a nivell individual, familiar, grupal i comunitari, a través de plans de treball consensuats. I finalment, promoure **coordinació i complementarietat** entre serveis, evitant duplicitat d'atencions, coordinant intervencions i unificant criteris d'atenció.

En definitiva, **Nausica és un complement a les tres fases del Sistema Nacional d'Acollida i Integració**. És un trampolí, abans de passar als serveis socials de la ciutat, per aquelles persones que, quan surten del programa estatal, encara necessiten un acompanyament, o per aquells perfils que necessiten una petita empenta abans d'assumir la plena autonomia. La seva

durada és de 6 mesos, prorrogables en 6 mesos més, amb flexibilitat per adaptar-se a situacions molt diverses.

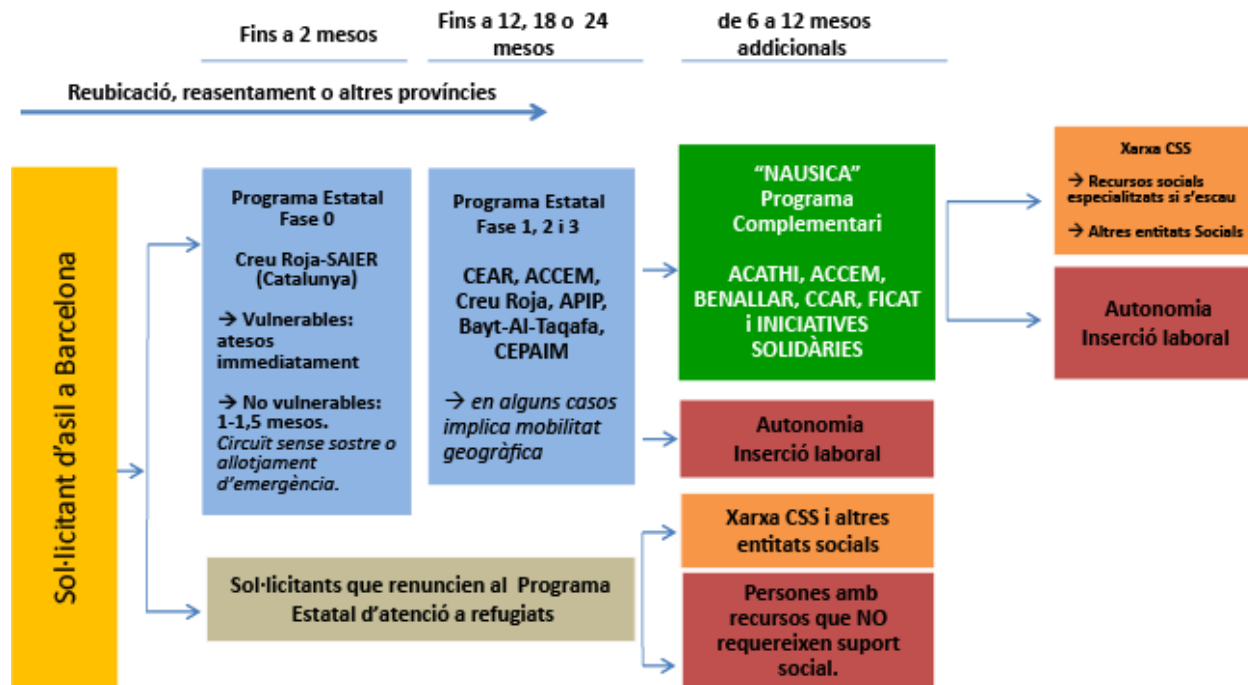

Diagrama de la relació del programa Nausica amb el Sistema Nacional d'Acollida i Integració

Més enllà d'aquests objectius generals, els objectius específics de Nausica definits en la mesura de govern aprovada el febrer del 2017 són quatre:

- Crear una estructura d'atenció social, complementària al programa estatal, que permeti oferir una atenció social integral als sol·licitants de refugi més vulnerables.
- Impulsar o afavorir les coordinacions amb els serveis i totes les entitats que realitzen o realitzaran atenció social amb aquest col·lectiu.
- Mobilitzar recursos de la ciutat per a l'atenció a persones refugiades.
- Crear un espai estable de ciutat de coordinació entre les entitats gestores del programa estatal i entitats barcelonines amb expertesa en integració a la ciutat per generar sinèrgies entre entitats locals i estatals.

La mesura planteja diversos reptes. D'entrada, donar una resposta conjunta i adient als sol·licitants d'asil a la ciutat de Barcelona independentment de la seva situació. També evitar la duplictat d'atencions amb altres programes, unificar criteris, compartir informació que millori l'atenció i coordinar-se amb l'Administració de l'Estat, la Generalitat i altres municipis. Finalment, un dels reptes principals és crear un punt d'atenció centralitzat per a la derivació de persones refugiades al programa Nausica.

Per fer front a aquests reptes, es van crear **espais de coordinació** específics. D'una banda, la Taula d'Atenció Social de Refugi Ciutat de Barcelona, amb la participació d'entitats vinculades

al programa estatal d'acollida i entitats vinculades al programa Nausica, i una taula de treball exclusivament amb les entitats vinculades al programa estatal. D'altra banda, es van crear espais de coordinació dins de la pròpia organització municipal, com les comissions que comparteix el SAIER amb l'Institut Municipal de Serveis Socials (IMSS), en un cas, i amb el Centre d'Urgències i Emergències Socials de Barcelona (CUESB), en l'altre.

Pel que fa al desplegament del programa, es va fer a través de dues grans estratègies principals: **un dispositiu d'intervenció social i ajudes econòmiques i un dispositiu d'acollida temporal**. El 2016 se'n van beneficiar 151 persones, el 2017, 143, i el 2018, 123.

A través de plans de treball individualitzats o familiars les entitats que participen a Nausica ofereixen serveis d'orientació social, jurídica, sanitària, formativa i d'inserció laboral, de suport psicològic, d'aprenentatge dels idiomes oficials, de suport a l'escolarització de menors, d'una borsa de traductors i d'activitats grupals i comunitàries.

D'altra banda, s'ofereixen **habitatges d'estada limitada**, adquirits amb part dels primers fons destinats a Ciutat Refugi al setembre del 2015, per l'assignació dels quals les entitats han de tenir en compte les necessitats i característiques individuals i familiars i la idoneïtat i compatibilitat en els perfils de les persones que hagin de compartir habitatge. Entre els serveis oferts en aquest marc s'hi troben la cobertura de despeses de transport, de farmàcia, de vestuari, educatives o altres d'extraordinàries, proveint també diners de butxaca per fomentar l'autonomia.

El programa Nausica va ser pioner a l'Estat en abordar les **especificitats de l'atenció a les persones sol·licitants d'asil per LGTBIfòbia** a través del conveni amb ACATHI. Les persones lesbianes, homosexuals, bisexuals, trans i intersexuals constitueixen un grup de vulnerabilitat específic dins del gran amalgama de sol·licitants d'asil, que sovint fugen de repressió i violència exercides des del propi àmbit familiar o comunitari sense comptar amb la protecció de les autoritats estatals.

Els motius d'un tractament diferenciat responen a la susceptibilitat de discriminació en, no només la resolució de la seva sol·licitud d'asil, per la qual sovint es procura que "provin" la seva condició, sinó també, en la distribució de persones en els pisos d'acollida i el tipus d'intervenció dels programes d'acollida. Les entitats gestores dels programes d'acollida governamentals detecten casos en què les persones LGTBI han d'amagar la seva orientació sexual o identitat de gènere per evitar l'aïllament per part de la pròpia comunitat de refugiats. És per això que Nausica incorpora places específiques per a persones LGTBI.

Més enllà dels recursos habitacionals, Nausica també planteja un recurs alternatiu o complementari al dispositiu d'acollida per a casos que necessitin acompanyament i provisió d'ajudes econòmiques de manera puntual. Aquest recurs pretén **evitar una regressió en el procés d'autonomia** de les persones que ja han aconseguit resoldre la seva situació residencial mitjançant un habitatge o una habitació però necessiten un suport puntual.

Pel que fa al **model de gestió** del programa, en un primer moment es va establir a través de convenis amb entitats barcelonines. L'objectiu era doble: per una banda, aquestes oferien coneixement de la ciutat i de les xarxes de suport que ja existeixen i, per altra, permetia incloure les entitats que ja treballaven en l'àmbit de l'asil a la ciutat i respondre a la seva voluntat de formar part del pla "Barcelona, ciutat refugi". Des del juliol del 2018, es gestiona a través d'un acord marc en què participen vuit entitats de la ciutat a través d'un procediment de contractació pública.

Els nous reptes han anat acompanyats per una **avaluació externa** del programa que es va encarregar l'any 2018 i es va fer pública per tal de retre comptes de les polítiques desenvolupades. L'avaluació de les polítiques públiques és quelcom bastant novedós dins les administracions públiques i encara més dins de l'àmbit de les polítiques socials. Per la Tinença de Drets de Ciutadania, Participació, Cultura i Transparència ha estat una aposta política. En el cas del programa Nausica, completament nou, era especialment recomanable aquesta avaluació externa per tal de determinar si les accions dutes a terme estaven responnent als objectius plantejats i contribuint a l'autonomia de les persones sol·licitants d'asil, així com analitzar quins elements de millora es podien incorporar al programa.

Les conclusions sobre els primers vint mesos de Nausica són diverses. El 43% de les persones beneficiàries del programa van aconseguir feina. El 90% van incrementar el seu nivell d'aprenentatge del castellà, tot i que un 7% començava el programa sense entendre castellà i al cap de vuit mesos ja l'escrivia. Només el 5% van aconseguir un contracte indefinit i el 92% dels contractes s'han realitzat en sectors com l'hostaleria o la restauració. Les persones en situació administrativa irregular són les que ho han tingut més difícil per incorporar-se al mercat formal i han hagut de fer ús de l'economia informal com a estratègia de supervivència. Pel que fa a la qüestió central de l'autonomia, l'avaluació conclou que **en acabar el programa les persones incrementen en un 18% l'autonomia personal i en un 48% la social**.

Dins el dispositiu d'acollida s'han pogut treballar diverses qüestions personals i relacionals. Per exemple s'han reduït significativament les relacions de parelles conflictives, en alguns casos a través de la separació i expulsió del membre que exerceix la violència. Més de la meitat de les relacions conflictives entre germans s'han reconduït. L'aplicació de models parentals o marentals basats en normes rígides i inconsistents i fins i tot en agressions verbals i físiques s'ha reduït notablement després d'una estada mínima de 3 mesos al programa. S'ha reduït en un 11% l'absentisme escolar, en un 23% els trastorns emocionals dels i les menors i en un 14% els seus problemes d'adaptació a la nova realitat quotidiana. Pràcticament s'han erradicat les situacions derivades de tipus personals i familiars en matèria d'organització i higiene.

Resultats

- 124 persones van ser usuàries de Nausica durant els 20 primers mesos de la seva implementació, 98 a dispositiu residencial i 78 a dispositiu d'intervenció social i ajudes econòmiques
- 98 persones van disposar d'un habitatge durant una mitjana de 7 mesos, 70 adults i 28 menors.
- 68 persones van rebre algun tipus d'ajuda per al pagament del lloguer.
- 98 persones van disposar de suport per la cobertura de les necessitats bàsiques.
- Gairebé la totalitat (el 96%) de les persones usuàries del dispositiu d'intervenció social assolixen una autonomia personal moderada o plena.
- Les persones incrementen en un 18% de mitjana l'autonomia personal i en un 48% la social en acabar el programa.
- En el dispositiu d'acollida, el 97% de les persones usuàries van acabar entenent el castellà, el 70% parlant-lo i el 50% escrivint-lo.
- Un 36% de les persones en el dispositiu d'acollida van iniciar l'aprenentatge del català.
- Un 28% de les persones beneficiàries van finalitzar la seva estada al programa amb autonomia personal i social però no econòmica i un 24% comptaven també amb autonomia econòmica
- Reducció d'un 11% de l'absentisme escolar.
- Reducció d'un 23% dels trastorns emocionals entre menors.

Programa d'Esports

El juny del 2017 s'aprova la mesura de govern *Programa d'esports per a persones refugiades a Barcelona* amb l'objectiu d'utilitzar l'activitat física i l'esport com una eina més en el procés d'acollida de les persones refugiades que arribin a la ciutat de Barcelona, posant l'èmfasi en la facilitat d'interacció que permet l'esport.

El programa parteix de la base que el moviment, el llenguatge corporal i els principis generals i les regles de joc de la majoria de les modalitats esportives són universalment conegudes, i això fa que les persones, amb independència del seu origen, puguin superar les fronteres quan decideixen compartir una estona d'activitat física o esportiva.

La dimensió social de l'esport a Barcelona ha tingut sempre una gran importància. La utilització de **l'esport contribuint a desenvolupar polítiques socials** té les seves arrels en l'inici de la dècada dels vuitanta, amb campanyes de promoció que es fonamentaven en el model de "l'esport per a tothom". D'aquella motivació generalista van sorgir moltes accions i programes que han utilitzat l'esport com un instrument d'integració, convivència i de cohesió social.

L'objectiu del programa és articular-ho des de la lògica dels comportaments usuals de la ciutadania de Barcelona, i per això aposta per **les vies més normalitzades d'accés a la**

pràctica esportiva. D'una banda, la utilització dels 42 Centres Esportius Municipals (CEM) per part de persones majors de 16 anys, i de l'altra, l'oferta esportiva fora de l'horari escolar adreçada a la població de 6 a 17 anys. Està destinat a les persones que es troben a la fase 1 del pla estatal d'acollida amb alguna de les entitats que el despleguen a la ciutat.

Pel que fa a l'**accés als CEM**, les persones beneficiàries accedeixen com a abonades a un centre de forma gratuïta i en la modalitat d'accés durant tot el dia. El programa ofereix un total de 100 places, amb una oferta màxima de 5 simultànies en un mateix CEM, i el cost és assumit pel compte d'explotació de cada equipament esportiu d'acord amb el que s'estableix en la partida de promoció esportiva del plec de condicions. La durada és d'un període inicial de 6 mesos, prorrogable en 3 mesos.

En relació a la participació de menors de 18 anys en l'**oferta de les entitats i els clubs esportius homologats** per l'Institut Barcelona Esports (IBE), existeixen dues variants, o bé activitats que es desenvolupin en el propi centre educatiu on estigui escolaritzat l'infant o jove, o bé activitats que es desenvolupen en altres centres o equipaments esportius. L'accés a l'activitat és gratuït, i el cost corre a càrrec de l'IBE. En aquest cas no es fixa un límit de places totals, però sí un màxim de 5 places per cada punt d'activitat d'una entitat. En aquest cas també hi ha un període inicial de 6 mesos, prorrogable en 3 mesos més o fins que acabi el curs escolar, i s'exigeix una assistència mínima setmanal.

Per al desenvolupament del programa es fa necessària la col·laboració entre la Direcció d'Atenció i Acollida a Immigrants, l'IBE i les entitats col·laboradores del pla estatal d'acollida. La direcció actua de pont entre l'IBE i les entitats, tant pel que fa a la promoció del programa entre aquestes, com pel que fa a la informació a l'IBE sobre la situació de les persones beneficiàries.

Amb l'objectiu de cobrir 100 places en CEM i la participació de 100 nois i noies en activitats esportives, la mesura de govern va preveure una despesa anual màxima de 90.840 euros. El projecte ha tingut gran èxit entre les persones adultes, i van ser 122 les que van accedir a un CEM durant el 2017 i 156 durant el 2018. En canvi només 8 menors es van adherir al programa durant el 2018.

Gràcies a l'experiència d'aquest programa esportiu, en el moment de tancament d'aquest document el consistori treballa en el desenvolupament d'un projecte de promoció de la pràctica esportiva de persones refugiades amb la implicació del teixit associatiu del barri de Sant Andreu.

Resultats

- Durant l'any 2017, 122 persones van tenir accés a un CEM.
- Durant l'any 2018, 156 persones van tenir accés a un CEM i 8 menors es van incorporar a activitats extraescolars.

Col·laboració amb entitats i ciutadania

Solidaritat ciutadana

La situació de crisi a les fronteres europees el 2015, amb l'arribada massiva de persones que buscaven refugi provinents sobretot de Síria, va causar una gran onada de solidaritat ciutadana, especialment després de l'estiu. L'Ajuntament, que havia assenyalat la necessitat de fer prioritàries les polítiques d'asil, va rebre una allau de missatges de veïns i veïnes que volien col·laborar en l'ajuda humanitària i l'acollida.

En un primer moment aquestes peticions es van canalitzar a través d'una adreça de correu electrònic creada expressament: ciutatrefugi@bcn.cat. La bústia va rebre més de mil missatges durant les primeres cinc hores de posar-se en marxa, el 4 de setembre de 2015. Deu dies després, n'havia rebut 2.500, tant per banda de persones individuals, com de col·lectius, escoles, empreses i entitats. El mateix els va passar a les entitats que treballen en asil a la ciutat. **La resposta ciutadana era aclaparadora.**

La gestió d'aquesta solidaritat, però, comportava algunes dificultats. Hi va haver una arribada massiva de demanda de ciutadania que confia en l'Ajuntament per organitzar la seva mobilització. No obstant, l'administració no treballa directament amb persones voluntàries, d'una banda perquè la llei de voluntariat ho prohibeix, i de l'altra, perquè hi ha una voluntat política i tècnica de que la resposta a les persones que arribin a Barcelona passi per una atenció professionalitzada. Però més enllà d'això, **el fet que les arribades a la ciutat no es corresponguin amb les previstes en l'acord de la Comissió Europea genera una frustració que és necessari gestionar.**

L'abordatge passa, doncs, per canalitzar aquesta voluntat en altres formes de participació a la ciutat. És una prioritat no deixar escapar la solidaritat i s'intenta vehicular a partir de l'Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva ja existent. També es crea una base de dades amb les persones interessades per mantenir-les informades sobre el desenvolupament del pla "Barcelona, ciutat refugi" i les possibilitats de col·laborar-hi. Conjuntament amb el Fons Català de Cooperació al Desenvolupament i l'àrea de Justícia Global, es treballa en **una campanya de sensibilització que convida la ciutadania a reconduir aquesta solidaritat** de manera que compleixi certs mínims ètics, no compartir informacions contràries a una bona intervenció, promoure la participació econòmica en entitats i reclamar respostes polítiques.

En col·laboració amb entitats com la Federació d'Associacions de Veïns i Veïnes de Barcelona (FAVB), el Col·legi Oficial de Psicologia de Catalunya, el Col·legi Oficial de Treball Social de Catalunya, la Fundació Solidaritat UB, la plataforma Asil.cat i la Federació Catalana de Voluntariat Social es va constituir l'espai ciutadà de "Barcelona, ciutat refugi". El seu objectiu erar canalitzar la solidaritat ciutadana i posar en marxa, de manera coordinada, vies de participació que acompanyessin les seves accions.

La línia que es va acabar plantejant des del pla per a la participació ciutadana segueix la lògica del bon veïnatge i de les petites bones accions. És per això que **es convida les persones solidàries a participar, sobretot, en l'àmbit més proper a la seva quotidianitat**. Hi ha moltes entitats als barris on es poden implicar i que fan una tasca continuada de suport a persones migrants i refugiades. La proximitat pot ajudar a suplir una de les mancances més importants de les persones que arriben a casa nostra, la de disposar d'una xarxa social de proximitat. La idea de fons és que fer de Barcelona una ciutat refugi és fer una ciutat acollidora amb les persones que vindran, però també amb les que ja hi són.

Més enllà de les actuacions concretes, l'equip de "Barcelona, ciutat refugi" desenvolupa una tasca molt important de **generar connexions entre diverses iniciatives** que es poden complementar per tal d'enfortir les accions tant a la ciutat com més enllà.

Federació Catalana de Voluntariat Social

Amb la creació del web ciutatrefugi.barcelona es va substituir l'anterior bústia de correu electrònic per un formulari general de contacte i un específic de voluntariat, gestionat per la Federació Catalana de Voluntariat Social (FCVS), que assumeix aquest servei a través d'una subvenció extraordinària.

La iniciativa, que anava més enllà de l'atenció virtual i incorporava atenció presencial, va servir per **donar resposta a les persones que volien col·laborar dotant-les d'informació i recursos en matèria de voluntariat**. La FCVS pretenia fer entendre que el voluntariat és un mitjà a través del qual la ciutadania es pot comprometre i participar activament en les diferents realitats socials de la ciutat. En aquest sentit, es va oferir un ventall de possibilitats de col·laboració a través de la xarxa d'entitats de Barcelona.

Si bé en un inici, el projecte s'havia de centrar exclusivament a oferir accions de voluntariat en l'àmbit del refugi i l'asil, **l'oferta d'accions voluntàries en activitats de suport i acompanyament en aquest àmbit no va ser tan elevada com s'esperava**, degut que, com ja hem comentat, l'arribada de persones refugiades va ser inferior a la prevista. Malgrat això, les persones que van contactar a través del formulari de "Barcelona, ciutat refugi" van ser ateses, se'ls hi va explicar la situació i se'ls hi van oferir diverses alternatives en matèria de voluntariat en entitats de la ciutat.

Un exemple de derivació a fórmules alternatives de voluntariat és la iniciativa de canalitzar les ganes de participar dels veïns i veïnes cap a les famílies de la ciutat, refugiades o no, que necessitin suport de manera temporal per atendre els seus infants. Des del pla es va convidar les famílies que es van oferir a acollir infants a adherir-se al Servei de Famílies Col·laboradores de l'Ajuntament, que ofereix persones properes que ajuden de manera voluntària les famílies que per circumstàncies tan diverses com la conciliació de la vida laboral i familiar o la salut no poden tenir cura dels seus fills. L'acollida pot ser d'unes hores al dia, els caps de setmana, per les vacances o durant uns mesos, i té lloc al més a prop possible de l'entorn dels infants.

Entre febrer i desembre del 2016 la FCVS va atendre 941 persones, 696 de les quals havien contactat a través del formulari web. De totes les persones ateses, 399 van ser derivades a entitats, 154 de les quals a entitats vinculades al pla "Barcelona, ciutat refugi". Es van realitzar 25 sessions informatives i 17 sessions formatives, amb 748 assistents a les formacions de voluntariat.

Resultats

- 941 persones ateses, 696 de les quals havien contactat a través del formulari web.
- 399 persones derivades a entitats, 154 de les quals a entitats vinculades al pla "Barcelona, ciutat refugi".
- 748 persones assistents a les 25 sessions informatives i 17 sessions de formació de voluntariat.

Refugiats Benvinguts

El 2014 es va posar en marxa a Berlín la xarxa Refugees Welcome, que pretén generar cultura de benvinguda i promoure que les persones refugiades puguin **compartir pis amb la ciutadania local per facilitar l'inici d'una nova vida**. L'entitat es va constituir a Espanya el febrer de 2016 i des de l'Ajuntament es va promoure la seva implantació a la ciutat de Barcelona amb una prova pilot al llarg del 2017.

Els bons resultats van portar a la signatura d'un conveni per al 2018 seguint les línies marcades pel pla "Barcelona, ciutat refugi", especialment pel que fa al reforç dels allotjaments i la creació de xarxes de ciutat. Els objectius de l'acord son la creació de noves convivències en què persones afins, locals i sol·licitants d'asil, puguin compartir habitatge en una relació d'horitzontalitat, així com la promoció de la cultura de benvinguda a través d'activitats de voluntariat social i la sensibilització sobre la situació de les persones refugiades, la seva heterogeneïtat i la divulgació d'experiències reals de cultura de benvinguda.

Les activitats per desenvolupar el projecte passen per entrevistes individuals i formació a les persones voluntàries i assignació de parelles de convivències segons criteris d'afinitat. D'altra banda, l'entitat també s'ha de coordinar i fer seguiment dels casos amb les entitats d'acollida i fer un seguiment de la convivència des del seu inici a la finalització. L'Ajuntament va destinar 40.000 euros a finançar aquestes activitats durant el 2018.

Els resultats esperats eren l'impuls de 40 noves convivències amb contracte de lloguer social vigent per 6 mesos, l'eixamplament de la base social de l'entitat fins a 60 persones voluntàries i un augment del registre de cases a la província de Barcelona fins a les 120. El ritme en què s'han establert les convivències ha estat més lent del previst, però el 2018 va acabar amb 16 convivències en curs i 6 finalitzades. Entre 2017 i 2018 el projecte va registrar 219 persones sol·licitants d'asil interessades i 146 persones acollidores. Més enllà d'això, s'hi van inscriure 243 persones per fer de vincles i promoure la cultura de benvinguda.

Resultats

- 16 convivències en curs i 6 finalitzades a final del 2018.
- 219 persones sol·licitants d'asil i 146 persones acollidores interessades en formar part del projecte.
- 243 persones inscrites per fer de vincles i promoure la cultura de benvinguda.

Fundació Solidaritat UB

Com ja hem apuntat, les competències en matèria d'asil són exclusives de l'Estat, i això ha resultat una barrera per a les ofertes d'acollida directa fetes des de la ciutat de Barcelona. No obstant, des de la ciutat s'han buscat altres vies per acollir persones que es troben en zones de conflicte. És el cas del curs de transició a la universitat per a estudiants provinents de zones de conflicte que ofereix la Universitat de Barcelona amb el suport de l'Ajuntament.

Durant els cursos 2016-17 i 2017-18 la UB va realitzar dues edicions del Curs de transició als estudis de grau i formació en drets humans i prevenció de conflictes, amb la participació de 26 estudiants en total. Es tracta d'una iniciativa pionera a l'Estat espanyol i a Europa que té l'objectiu de facilitar el pas de l'alumnat procedent de zones en conflicte a fer estudis de grau, màster o formació professional a Barcelona, com a única possibilitat de continuar la seva trajectòria acadèmica. Més enllà de seguir estudiant, el programa **ofereix a les persones beneficiàries una via directa per treure-les de contextos de guerra**. L'Estat va negar al govern municipal la possibilitat d'acollir directament les persones que fugien d'un context del conflicte, tal com es va intentar amb convenis de ciutat a ciutat, dels quals parlarem més endavant. Aquesta negativa va portar la ciutat a estudiar altres maneres per treure persones de situacions de perill, i en aquest cas ha estat possible en el marc d'un projecte acadèmic.

L'alumnat va ser seleccionat a partir de demandes formulades per organitzacions humanitàries de defensa dels drets humans, com ara la Mitja Lluna Roja o Càritas de Síria, que van acreditar les circumstàncies personals dels i les joves. Es tracta de persones, principalment de Síria, que havien finalitzat l'ensenyament secundari o havien iniciat estudis universitaris i a qui **resultava pràcticament impossible seguir amb el seu projecte educatiu al país d'origen**, però que tampoc podien continuar la formació a l'exterior perquè no podien convalidar cap formació universitària. El 2017 hi van participar 15 joves de Síria i el 2018 11 de Síria, l'Afganistan, Palestina i el Pakistan.

L'Ajuntament va destinar al finançament del projecte 74.708 euros en l'edició del 2016 i 80.000 en la del 2017. La Fundació Solidaritat UB es fa càrrec de facilitar als i les estudiants beneficiàries la sortida de zones de conflicte, el seu allotjament a Barcelona i la seva formació. El curs, de 500 hores, comprèn l'aprenentatge intensiu del català i el castellà, una aproximació a la universitat i **formació en matèria de drets humans i cultura de la pau**. A més a més, el

projecte inclou allotjament i manutenció, assistència legal, suport psicològic, acompanyament social i assessorament acadèmic.

A final del 2018 es va signar un nou conveni entre la Fundació Solidaritat UB i l'Ajuntament de Barcelona per posar en marxa el projecte *Vies Segures Alternatives (VISA) per a estudiants refugiats (2018-2020)*. El nou acord, que s'emmarca en el *Pla Director de Cooperació per a la Justícia Global 2018-2021*, inclou el desenvolupament de la tercera edició del curs de transició a la universitat durant el curs 2019-20, però també l'avaluació i sistematització del Programa UB de suport a persones refugiades, i la proposta d'una agenda d'accions institucionals per al futur. Una altra de les novetats del conveni és el seguiment i l'acompanyament individual de l'alumnat, no només en el seu procés formatiu, sinó també en la seva incorporació al món laboral.

Resultats

- Acollida a Barcelona de 26 joves provinents de zones de conflicte a través d'un projecte formatiu.

Associació Intercol·legial

El març del 2017 l'Ajuntament signa un conveni amb l'Associació Intercol·legial de Col·legis Professionals de Catalunya, que integra 100 corporacions professionals de tot el país, per facilitar el contacte de les persones professionals refugiades i immigrants residents a Barcelona amb els col·legis professionals del seu àmbit d'activitat, amb l'objectiu d'establir **ponts de relació que millorin la seva incorporació personal i professional a la ciutat**.

En base a aquest conveni les dues institucions es coordinen per facilitar el contacte de les persones refugiades residents a Barcelona amb els col·legis professionals del seu àmbit d'activitat, amb l'objectiu d'ajudar-los a la seva integració laboral dins del seu món professional. Per fer-ho, es van establir en el marc del pla "Barcelona, ciutat refugi" uns protocols de derivació d'usuaris entre la Direcció dels Serveis d'Atenció i Acollida a Immigrants i la Intercol·legial, que s'encarrega de fer un seguiment qualitatiu i quantitatiu d'aquestes accions.

Si bé hi ha consciència que en alguns casos les persones refugiades o immigrades difícilment podran exercir la seva professió en el nostre mercat de treball per **la dificultat de l'homologació de títols** o la seva situació personal, sí que podran participar d'activitats, rebre acompanyament en formació i orientació professional, o col·laborar com a docents en espais informals i voluntaris.

Des de la signatura de l'acord fins al final del 2018 es van derivar 23 persones migrants i sol·licitants d'asil als col·legis professionals dels seus àmbits professionals. Els col·legis que han rebut més derivacions han estat el d'Enginyers, el d'Advocats i el de Psicòlegs.

L'acord s'ha concretat en derivacions des de la primera atenció a la que tenen dret els i les sol·licitants d'asil al SAIER. Des d'allà, l'equip tècnic d'AMIC-UGT, format per sis professionals especialitzats en la validació internacional d'estudis, l'acreditació de competències i l'orientació formativa i laboral proposa el contacte entre les persones usuàries i la Intercol·legial quan consideren que pot ser profitós per a una posterior incorporació al món laboral de la ciutat. Si bé no sempre és fàcil la convalidació, en alguns casos ha servit perquè les persones que es troben en aquest procés puguin trobar feines en feines més properes al seu àmbit professional.

Resultats

- 23 persones migrants i sol·licitants d'asil derivades als col·legis del seu àmbit professional.

Cooperació per a la Justícia Global

Un nou paradigma

Si bé Barcelona ha estat referent en quant a polítiques de cooperació internacional, durant aquest mandat s'ha apostat per un canvi de paradigma i treballar des de la lògica de justícia global que ja es promovia des de les entitats socials. Aquest canvi es plasma en el [Pla director de cooperació per a la justícia global de Barcelona \(2018-2021\)](#), que es va anar desenvolupant de forma participativa fins a la seva aprovació el 2017, i implica impulsar tres transicions des de l'Ajuntament de Barcelona.

D'una banda, passar **de la cooperació al desenvolupament a la cooperació per a la justícia global**. La realitat que afrontem avui en dia és que ni existeix una dicotomia nord-sud tan clara com semblava ni tampoc hi ha una linealitat en el desenvolupament. Si abans fèiem una anàlisi de la situació de la globalització a partir d'aquesta asimetria nord-sud, ara aquest enfocament es va tornant borrós. El nord i el sud es van hibridant geogràficament, amb bosses de pobresa als països del nord i classes mitjanes emergents però nombroses al sud. La concepció de justícia global vol posar l'accent en les causes estructurals de les desigualtats per assolir quatre fites interrelacionades: la justícia econòmica, la justícia ambiental, la justícia de gènere i el dret de les persones al refugi, a desplaçar-se i a migrar.

El dret a migrar està reconegut a la Declaració Universal de Drets Humans Emergents, i es defensa en base a tres premisses. En primer lloc, que els moviments de persones són una realitat. En segon, que davant la percepció de les migracions com un problema, es vol posar en valor la diversitat i promoure l'enderrocament dels murs visibles i invisibles. Finalment, que el respecte i la garantia dels drets humans deriven de la dignitat que correspon a tota persona, més enllà de la seva situació administrativa o quin sigui el seu origen.

D'altra banda, es pretén passar **d'una política aïllada a la coherència del conjunt de polítiques públiques**. La cooperació de "banda ampla" que es planteja des d'aquest govern passa per anar més enllà del 0,7% del pressupost municipal que s'ha aconseguit destinar a l'ajut internacional, i preveure altres instruments per incidir en el 99,3% restant del pressupost de Barcelona, com poden ser polítiques comercials, educatives o de consum. Això implica promoure una cooperació centrada en la responsabilitat global de Barcelona sobre el que s'esdevé a la resta del món i les futures generacions, no només en l'eficàcia de l'ajut, i una cooperació compromesa amb les agendes de canvi vers la justícia global que promouen altres actors, com poden ser l'economia social i solidària, l'ecologia, la transició energètica, els feminismes, la sobirania alimentària, la democràcia participativa o la cultura de la pau i els drets humans.

Un altre element molt important a l'hora de donar coherència a aquest enfocament en el conjunt de les polítiques públiques és donar centralitat a l'educació per a la justícia global. Es tracta d'un eix fonamental per una cooperació transformadora en els àmbits de l'educació, la incidència, la recerca i la comunicació. En aquest sentit, es promou el treball que ja s'està fent

des de la comunitat educativa, instituts i universitats amb el format d'aprenentatge i servei, on els i les estudiants han de fer treballs acadèmics però se'ls proposa que surtin, s'impliquin i s'acostin a organitzacions que treballen amb determinats col·lectius perquè coneguin de prop les realitats.

Finalment, la tercera transició que planteja el pla director és la de passar **d'una cooperació subsidiària de les agendes de desenvolupament dels estats a una agenda municipalista en favor de la justícia global**. Tot sovint des de Barcelona es té una perspectiva del que ha de ser la cooperació molt diferent de la d'altres administracions, i un dels exemples més evidents d'això són les polítiques vinculades al dret a l'asil, en què s'ha vist com l'administració de l'Estat i molts dels seus socis europeus han donat l'esquena a les persones que arriscaven les seves vides per intentar arribar als seus territoris, mentre que la ciutat, en canvi, ha fet esforços per donar resposta i acolliment a les persones que hi arriben.

Aquest nou paradigma s'emmarca també en la reivindicació del paper que han de jugar les ciutats en la política global. La globalització està suposant la reterritorialització de fenòmens socioculturals, econòmics, polítics i ambientals d'escala global i en aquest context, els municipis esdevenen actors polítics clau de les relacions internacionals, i ciutats com Barcelona demostren una voluntat clara de participar activament en la governança dels processos que condueixen a la justícia global, i no només com a executores. Més endavant, apuntarem la feina que, seguint aquest plantejament, s'ha fet per incidir des de la ciutat en contextos internacionals.

En línia amb aquests tres grans eixos, s'ha produït també una reorientació de les zones geogràfiques prioritàries per a les polítiques de cooperació de la ciutat. El pla manté bona part de les actuacions a Amèrica Llatina i a l'Àfrica subsahariana, però **desplaça el centre de gravetat cap al Mediterrani** com a conseqüència de la crisi i del trasbals que pateixen els països de la regió i l'Orient Mitjà. Es treballa amb un suport específic a les ciutats que acullen persones refugiades, com Amman, Saida, Tetuan, Tunis i poblacions de Cisjordània i de la Franja de Gaza. En aquesta reorientació, hi ha hagut també una aposta política clara per incloure-hi punts d'actuació fora dels tradicionals en països del sud, dins la mateixa Europa, com és el cas de Grècia. L'actuació de la Unió Europea ha justificat la inclusió de llocs situats a les rutes europees de la diàspora, tot i el difícil consens polític en aquest abordatge.

La relació de tot el plantejament del pla director amb el pla "Barcelona, ciutat refugi" és clara. D'una banda, pel que fa a la importància que tenen les polítiques d'acollida, d'altra pel pes de la incidència política i la sensibilització de la població, sobre les que ens estendrem més endavant, i finalment, per un enfocament a la cooperació que no té lloc només al sud global, sinó al nord i a les seves fronteres, amb una lògica, com veurem a continuació d'**ajudar els qui ajuden**.

Barcelona Safe Passage

Davant la inacció dels estats, la resposta de la societat civil ha estat i és fonamental per salvar vides al mar Mediterrani. La tasca de salvament i rescat per part d'entitats és imprescindible en un context en què cada dia moren sis persones provant d'arribar a territori europeu. No obstant, les creixents campanyes polítiques contra els drets de les persones migrants i sol·licitants d'asil estan fent cada cop més difícil la feina d'aquestes organitzacions. Proactiva Open Arms, Metges Sense Fronteres o Save The Children han denunciat diverses vegades com **s'amenaçava l'activitat de salvament marítim a la zona costanera de Líbia** per la impossibilitat de garantir la seguretat de la tripulació davant de l'hostilitat dels guardacostes libis. A més, també han xocat amb el veto del ministre de l'Interior Italià, Matteo Salvini, que ha posat en marxa **una ofensiva contra les ONG que es dediquen a salvar vides a alta mar**. Més enllà d'aquest cas extrem, són diversos els ports europeus que han negat l'entrada a vaixells de salvament.

Davant aquesta situació, i amb la lògica d'ajudar els qui ajuden, el govern de Barcelona va adoptar el compromís de fer tot el que estigués a les seves mans per assegurar que aquestes organitzacions puguin desenvolupar les seves actuacions en condicions de màxima seguretat, dignitat i reconeixement. Si bé són qüestions que queden lluny de l'àmbit territorial de la ciutat, el compromís amb la justícia global exigeix respostes davant la desprotecció de les persones migrants que emprenen un viatge molt perillós pel Mediterrani fugint de l'horror.

Un dels resultats d'aquest posicionament és que Barcelona s'ha reivindicat com a port segur i va proposar a les organitzacions que tenien un vaixell de rescat amb seu a la ciutat l'impuls de la campanya #SafePassageBarcelona. L'any 2017 l'Ajuntament va fer dues aportacions directes de 100.000 euros a Proactiva Open Arms i Save the Children per **finançar tasques de salvament i rescat**. En cinc mesos els dos projectes subvencionats van rescatar 10.585 persones en risc de mort, de les quals 1.650 eren infants.

Un dels objectius de la iniciativa era provocar un moviment de ciutats que visibilitzés les actuacions municipals enfront a les no accions dels actors més responsables. La reivindicació de Barcelona com a port segur ha representat **un precedent que han seguit altres ciutats refugi de l'Estat**, i ja existeixen convenis amb agents de rescat en tres ciutats, seguint aquest exemple: #SafePassageMadrid, #SafePassageValència i #SafePassageZaragoza.

El suport a aquestes entitats no és només econòmic, sinó també institucional. En el cas de Proactiva Open Arms, han tingut el seu vaixell immobilitzat tant per les autoritats italianes com per les espanyoles, i en aquests casos el govern de Barcelona s'ha posicionat en defensa de l'organització i ha criticat una Europa que criminalitza persones que s'estan jugant la vida per salvar vides. En aquesta línia, el plenari municipal va aprovar el 2018 sense cap oposició atorgar la Medalla d'Or al Mèrit Cívic a l'organització humanitària.

El conveni amb Open Arms s'ha reeditat i ampliat, amb una aportació de 497.020 euros a càrrec dels comptes municipals, per al període entre el desembre del 2018 i el gener del 2020. En l'acord es marquen tres objectius: la protecció per presència, que pot ser per si sola

dissuasòria davant de possibles violacions de drets humans; la protecció per acció, el rescat de persones en perill de mort; i la comunicació d'emergència, que passa per visibilitzar i denunciar la situació de desprotecció al Mediterrani.

Resultats

- 10.585 persones en risc de mort rescatades en cinc mesos del 2017, 1.650 de les quals infants.

De ciutat a ciutat

Donat que, contra el que s'havia previst, no arribava a la ciutat de Barcelona una part significativa del flux de persones sol·licitants d'asil que arribaven a Europa, l'estratègia de la ciutat va passar, un cop més, per ajudar els qui ajuden, i concretament les ciutats a on tenien més impacte les arribades, com Lampedusa, a Itàlia, o Mitilene, la principal ciutat de l'illa de Lesbos, a Grècia.

El mes de febrer del 2016 una delegació del consistori es va traslladar a les dues ciutats per oferir l'ajut de Barcelona, que es va concretar amb la signatura de convenis "de ciutat a ciutat" el mes següent. El model de cooperació d'aquests convenis passava per **comprometre l'ajut de l'Ajuntament en tots aquells aspectes tècnics, logístics, i de suport social i ambiental** que les dues ciutats poguessin requerir per a gestionar el fort impacte que estava suposant pel seu territori i la seva població l'arribada massiva de persones que cercaven refugi a Europa.

Aquesta col·laboració es va concretar, per exemple, en el cas de Lesbos, amb un reclam d'assessorament per a la gestió de residus a l'illa, on l'arribada massiva de persones en barques de material pneumàtic i les armilles salvavides que quedaven abandonades a la costa estaven provocat un fort impacte ambiental en un territori que no estava preparat per a gestionar-lo. L'assessorament, en aquest cas, es va fer per part de tècnics de Medi Ambient de l'Ajuntament de Barcelona, compartint el model de gestió de residus de Barcelona amb recollida pneumàtica per tal que el poguessin aplicar en el seu context.

El mateix mes de març del 2016, es va signar un conveni entre Barcelona i Atenes perquè les dues ciutats poguessin dur a terme una prova pilot perquè Barcelona pogués acollir a 100 persones refugiades que es trobaven a Atenes. Era una estratègia que volia oferir respostes al marge de les polítiques de l'Estat, que no estava complint els seus compromisos de reassentament i reubicació de persones sol·licitants d'asil. L'alcaldeessa Ada Colau va remetre una carta al president de l'Estat espanyol, Mariano Rajoy, reclamant que autoritzés aquesta operació, atès que la competència en matèria de dret d'asil és del govern central. Si bé **l'Estat va impedir que aquest conveni d'acollida es portés a terme**, l'acord va assentar les bases pel treball en la xarxa Solidarity Cities, com veurem més endavant.

Xarxa Asil.cat

La Xarxa Asil.Cat té per objectiu defensar el dret a l'asil a Catalunya i els drets de les persones sol·licitants a través de la sensibilització, la incidència i l'atenció i el suport jurídic, sociolaboral i psicològic. La formen algunes de les entitats que presten servei al Sistema Nacional d'Acollida i Integració i altres que treballen en l'àmbit del dret d'asil: ACATHI, ACCEM, la Fundació Acsar, el CEAR, Exil, el PEN Català i SICAR.

Els objectius que es marquen els membres d'Asil.Cat són enfortir el treball en xarxa de les entitats d'asil i drets humans presents a Catalunya, coordinar les accions d'incidència i mobilització social de les entitats membres i d'altres organitzacions amb objectius afins, i integrar les accions d'incidència política de la xarxa amb les d'altres organitzacions del sector.

Aquesta xarxa resulta fonamental en l'aposta que es fa des de l'Ajuntament per **un model d'acollida propi**, especialment per la presència de dues de les principals entitats en què l'Estat delega el desenvolupament del seu programa d'acollida, ACCEM i CEAR, i la de la tercera, la Creu Roja, com a observadora. Es tracta d'un espai que permet la coordinació entre les entitats del territori i alhora una incidència directa en l'atenció que es fa en el marc del pla estatal. No existeix cap espai com aquest que sigui impulsat per l'Administració de l'Estat per promoure una coordinació territorial.

D'acord amb aquesta línia de treball, **el consistori ha acompanyat, des de la subvenció dels seus plans estratègics, el procés d'enfortiment i consolidació d'aquesta agrupació d'entitats**, de moment informal, perquè pugui encaminar-se a tenir una personalitat jurídica pròpia que aixoplugui el gruix d'entitats de l'àmbit del dret a l'asil a casa nostra. L'impuls d'un actor fort com seria aquesta xarxa és important per incidir en les polítiques públiques i disposar d'una interlocució clara. També és important, en un període en què la situació de les persones que cerquen refugi ha tingut un gran impacte mediàtic i s'ha generat una onada de solidaritat, enfortir les entitats especialitzades, que són les que millor coneixen aquesta realitat i tenen més eines per donar-hi resposta.

Stop Maremortum

El gran increment d'arribades de persones a les fronteres europees l'any 2015, provinents sobretot de la guerra a Síria, va provocar també una gran onada de solidaritat. Moltes persones es van desplaçar als camps que acollien persones refugiades per donar-hi el seu suport, i la presència destacable a Grècia de persones solidàries provinents de Barcelona i Catalunya. És el cas de la plataforma Stop Maremortum, creada per diferents organitzacions i individus l'abril del 2015 després de la mort de 900 persones en un naufragi a la costa italiana.

Els objectius amb què es crea la plataforma eren la sensibilització i formació de la ciutadania i la incidència política. Al cap de poc, però, es van trobar prestant **assistència jurídica a persones que estaven detingudes o bloquejades a Grècia** sense poder demanar asil ni entrar en els processos de reubicació impulsats per la Unió Europea. Van començar a treballar-

hi a principis del 2015, davant del tancament de la ruta balcànica que va deixar milers de persones sol·licitants d'asil entre Macedònia i Grècia.

Amb la lògica, un cop més, d'ajudar els qui ajuden, l'Ajuntament va signar un conveni el 2016 amb una aportació de 60.000 euros per donar suport a la tasca d'assistència legal que estava duent a terme aquesta entitat a Atenes, Tessalònica i altres punts de Grècia, amb l'objectiu d'agilitzar les identificacions de persones que podien ser reubicades a l'Estat espanyol.

Les activitats desenvolupades per Stop Maremortum anaven en la línia de garantir assistència jurídica facilitant informació veraç i actualitzada sobre els procediments jurídics i analitzant de manera individual les opcions de cada persona o família, promoure la seva reubicació a la ciutat de Barcelona conforme a les vies i procediments legals existents, i interposar recursos davant resolucions de denegació o inadmissió a tràmit de sol·licituds.

Abans de la signatura del conveni, l'equip portava un any treballant sobre el terreny, a Grècia oferint aquest suport a les persones que es trobaven principalment als camps de refugiats del país. En aquell moment l'entitat ja havia identificat unes 300 persones disposades a venir a Barcelona o a d'altres ciutats de l'Estat mitjançant vies segures. Més enllà de la col·laboració econòmica, l'alcaldeessa Ada Colau va signar diverses cartes dirigides a les autoritats gregues perquè sabessin que **l'Ajuntament de Barcelona estava disposat a acollir aquestes persones** i que, un cop arribessin a la ciutat, tindrien accés als serveis municipals.

En el marc de les activitats finançades, Stop Maremortum va oferir assistència jurídica a 319 persones i va aconseguir una reubicació per a 116 d'aquestes, 13 de les quals a l'Estat espanyol. El projecte va oferir allotjament, manutenció i assistència humanitària a persones vulnerables i, paral·lelament, va desenvolupar una estratègia d'incidència política tan a nivell català com a Espanya, a Grècia i a la UE. Els resultat més destacat d'aquesta estratègia és la sentència de juliol del 2018 del Tribunal Suprem que **obliga l'Estat espanyol a seguir amb les reubicacions acordades a nivell europeu tot i no haver-ho fet dins el termini**.

Resultats

- 319 persones sol·licitants de protecció internacional van rebre assistència jurídica a Grècia.
- 116 persones van aconseguir una reubicació, 13 de les quals a l'Estat espanyol.
- Una denúncia de l'entitat va portar a la 1.168/2018 del Tribunal Suprem que obliga l'Estat espanyol a seguir amb les reubicacions acordades a nivell europeu tot i no haver-ho fet dins el termini

Frontera Sud

La frontera sud espanyola, amb les ciutats autònomes de Ceuta i Melilla a la costa africana, es l'única frontera terrestre del continent africà amb la Unió Europea. Això la converteix, també, en un terreny on les desigualtats es fan especialment evidents. Sigui per terra o creuant el

Mediterrani, aquesta és **la principal via d'entrada a l'Estat per aquelles persones que no tenen la possibilitat d'arribar-hi a través de vies segures.**

Des de l'Ajuntament de Barcelona s'ha apostat, en la lògica de la justícia global, per posar el focus en aquest territori, on hi tenen un pes fonamental les polítiques de l'Estat espanyol i s'acumulen les denúncies d'entitats socials sobre vulneracions de drets per part de les autoritats tant espanyoles com marroquines. És per això que es va subvencionar durant dues edicions el projecte Frontera Sud, fruit del treball conjunt de membres d'Irídia - Centre per la Defensa dels Drets Humans, Fotomovimiento i Novact per **reportar i denunciar l'arbitrarietat i les vulneracions sistemàtiques de drets que es donen a la frontera sud** com a espai de no dret i d'excepcionalitat jurídica.

La primera edició, desenvolupada entre el 2016 i el 2017, se centra en les entrades per via terrestre i la situació de Ceuta i Melilla, amb especial èmfasi en les situacions de violència a les tanques, les dificultats per demanar asil a la frontera, la vida dels menors estrangers no acompanyats o de les dones marroquines que creuen la frontera cada dia treballant com a portadores de mercaderies. La segona edició, desenvolupada entre el 2017 i el 2018, mira cap a les vies marítimes: les rutes del mar d'Alborán, l'estret de Gibraltar, les costes del Llevant espanyol, les illes Balears i Canàries, a més de Ceuta i Melilla.

Si bé les línies que guien la decisió de finançar aquest projecte parteixen del convenciment polític que la ciutat s'ha d'implicar en la promoció de la justícia global més enllà del seu àmbit territorial, l'augment de les arribades a la ciutat de migrants que provenen directament de la frontera sud fan molt més evident l'impacte sobre la ciutat de les situacions denunciades en els informes. Tenint en compte que la frontera sud va arribar a Barcelona l'estiu del 2018, ha estat útil per als serveis municipals conèixer els perfils de les persones que arriben a l'Estat per aquesta via.

Iniciatives de sensibilització

Canviar la mirada

La crisi d'acollida a les fronteres europees va portar la realitat de les persones sol·licitants d'asil a primera línia mediàtica. No obstant, es va convertir en una prioritat que el procés de conscienciació sobre aquestes vivències passés també per trencar els tòpics, i mentre semblava que "refugi sirianà" es convertia en un sintagma indissociable, calia mostrar que la realitat a la ciutat és molt més diversa. Per això la tasca de sensibilització en el marc del pla "Barcelona, ciutat refugi" ha anat molt lligada a explicar quines són les lògiques dels processos d'asil i capacitar la ciutadania per una lectura crítica de la realitat.

Aquest procés s'ha donat amb estratègies molt diverses, però una de les més centrals ha estat el web ciutatrefugi.barcelona, que ha servit per anar donant visibilitat a diverses veus i realitats i ha tingut una audiència destacada entre els webs municipals. Es tracta del segon web amb més visitants únics de l'àrea de Drets de Ciutadania, Participació i Transparència, només superat pel de Nova Ciutadania. El 2018 el web de Ciutat Refugi va tenir una mitjana de 6.964 visitants únics mensuals.

Comptador de la vergonya

El juliol del 2016 es va instal·lar a la platja de la Barceloneta el memorial "Som i serem ciutat refugi". Es tracta d'un monument que incorpora el "comptador de la vergonya", que reflecteix el nombre de persones que han mort o desaparegut a la Mediterrània des del començament de l'any, segons el recompte que duu a terme el projecte [Missing Migrants Project](#), de l'Organització Internacional de les Migracions (OIM).

El projecte Migrants Desapareguts fa un seguiment de les morts de persones migrants, incloses les que cerquen refugi, que s'han perdut a través de rutes mixtes de migració a tot el món. La investigació d'aquest projecte va començar amb les tragèdies d'octubre de 2013, quan almenys 368 individus van morir en dos naufragis prop de l'illa italiana de Lampedusa. Des d'aleshores, el projecte Migrants Desapareguts s'ha convertit en un centre important d'informació pels mitjans de comunicació, els investigadors i l'accés del públic en general a la informació més recent. El memorial pretén generar consciència d'aquesta xifra dramàtica i entre els veïns i veïnes i les persones que visiten la ciutat.

Dia Mundial de les Persones Refugiades

L'any 2001 les Nacions Unides van declarar el 20 de juny com Dia Mundial de les Persones Refugiades, amb l'objectiu de treure de l'oblit la dramàtica situació que viuen al món milions de persones desplaçades forçosament, sol·licitants d'asil i apàtrides. Des de llavors, la ciutat de Barcelona ha celebrat aquesta data amb la implicació de l'Ajuntament, d'entitats socials i d'altres institucions.

En el marc del pla “Barcelona, ciutat refugi”, es dóna una nova dimensió a aquesta commemoració. Passa de ser un acte recollit, un espai més propi de les entitats del sector, a ser **una acció de ciutat**. Es desenvolupa un treball que té per objectiu posar en contacte entitats de l'àmbit del refugi amb altres entitats del territori, de tal manera que puguin desenvolupar accions que impliquin també altres realitats, a través de les quals desenvolupar espais de relació més quotidians.

A la pràctica, l'organització dels actes del Dia Mundial de les Persones Refugiades passa de dependre de la secretaria del Consell Municipal d'Immigració a preparar-se amb un grup de treball que incorpora també entitats alienes al consell i que ha anat creixent any rere any, amb la participació de 32 entitats el 2018.

L'any 2017 va ser el de màxim creixement d'aquesta acció global, amb 47 activitats, la participació de 35 entitats de la ciutat, 7 centres educatius i 10 equipaments o departaments de l'Ajuntament. Segons les dades dels diferents organitzadors, van participar directament en les activitats un total de 6.100 persones. Si bé el 2018 es va reduir la participació tant d'entitats com d'assistents, van tenir lloc 40 activitats a la ciutat amb motiu del Dia Mundial de les Persones Refugiades.

Audiència Pública de nois i noies

L'Audiència Pública de nois i noies de Barcelona es va posar en marxa el curs 1995-1996 com un espai de participació a través del qual joves d'entre 11 i 17 anys poden fer propostes sobre una qüestió concreta a l'equip de govern i als i les regidores dels districtes de la ciutat. El curs 2016-2017 es va apostar per dedicar la XXII edició de l'Audiència Pública al pla “Barcelona, ciutat refugi” i **convidar els nois i noies a fer propostes sobre l'acollida de persones refugiades**.

Aquesta edició va comptar amb la participació de 1.700 joves de la ciutat, i entre les seves preocupacions més destacades hi havia l'accés a l'habitatge, l'existència del CIE, la sensibilització o la interculturalitat.

Davant els posicionaments, suggeriments i propostes dels i les joves, l'equip de govern va elaborar un document de respostes en què contestava les iniciatives que plantejaven, bé donant-los informació sobre el que ja s'estava fent des del consistori i les entitats, bé explicant-ne millor el context i la problemàtica.

En el marc del pla “Barcelona, ciutat refugi” **el consistori també va assumir com a pròpies algunes de les idees del jovent i les va posar en marxa**. Aquest va ser el cas, per exemple, del vídeo que es va elaborar per promoure la celebració, el 20 de juny, del Dia Mundial de les Persones Refugiades, que recollia la proposta de l'Audiència Pública de difondre una campanya audiovisual al metro, entre altres espais, amb el testimoni de perfils diferents de persones refugiades. D'altra banda, l'equip municipal també va proposar als i les joves implicar-

se i desenvolupar activitats que ells mateixos suggerien, com crear un programa de ràdio amb entrevistes a persones refugiades i sol·licitants d'asil.

Cicle a les biblioteques

Durant la tardor del 2016, i amb l'objectiu de portar la sensibilització als barris, el pla "Barcelona, ciutat refugi" i la xarxa de biblioteques de Barcelona van posar en marxa un cicle de xerrades sobre diversos conflictes arreu del món que són a l'origen del desplaçament forçat de persones: des de la guerra a Síria i els conflictes oblidats de l'Àfrica fins a la censura de la llibertat d'expressió i la persecució de les persones del col·lectiu LGTBI a causa de la seva orientació sexual o identitat de gènere.

El cicle de debats "Conflictes i refugiats: una mirada al món", al qual van assistir al voltant de 250 persones, va incorporar també dues activitats paral·leles, l'exposició "L'èxode siríà: lluitant per la supervivència", del fotògraf Aleix Oriol Vergés, i la projecció de dos documentals: *Sonita*, la història d'una refugiada afganesa a l'Iran, i *Una llar al món*, que segueix la vida en una ciutat danesa d'un nen refugiat de Txetxènia.

Del cicle en va sorgir **una guia de lectura** per aprofundir en les temàtiques abordades en cada sessió. Les recomanacions les van aportar els i les conferenciant, en un procés que també va servir per detectar mancances en el catàleg de les biblioteques de la ciutat, a les quals l'Ajuntament va respondre subvencionant la compra d'una seixantena de llibres per **reforçar els fons vinculats amb la temàtica**.

La guia de lectura pretén formar i informar la ciutadania. Els llibres, en aquest cas, poden ser útils per donar criteri sobre la temàtica del refugi i desmuntar l'etnocentrisme europeu; les lectures sobre els conflictes en països africans, per exemple, poden servir per fer conscient que alguns acullen molts més refugiats dels que estan arribant a Europa.

Subvencions a projectes vinculats a asil i refugi

Per promoure la sensibilització en matèria d'asil i refugi, des del consistori s'han anat generant des de l'any 2016 línies de subvencions que poguessin canalitzar tot un seguit d'iniciatives que en un primer moment es van abordar amb convenis puntuals, un model que no podia ser sostenible. L'objectiu és **intentar donar resposta a una demanda de projectes específics en l'àmbit del refugi**, que si bé podrien encaixar en les línies de subvencions d'interculturalitat o d'acollida, es treballen com una línia nova que no resta finançament a les ja existents i pretén consolidar-se.

L'any 2016 s'hi va donar una primera resposta des de l'àrea de Justícia Global, que va incorporar a la seva convocatòria una línia específica de projectes d'educació per a la justícia global que incideixin en la sensibilització i en la conscienciació en la temàtica del refugi i asil, els fluxos migratoris, els desplaçaments forçats i les causes que els originen.

Amb la convocatòria de l'any 2017 s'afegeix **una línia específica de dret a l'asil i refugi a la convocatòria general de subvencions**, dins de l'àmbit de drets de ciutadania. L'any 2018 s'incorpora aquesta línia, sempre amb el focus en la sensibilització, a l'àmbit temàtic d'immigració i acollida, que canvia el seu nom per fer referència també al refugi. Amb la convocatòria del 2019 es va un pas més enllà amb el desplegament de dues línies dins d'aquest mateix àmbit temàtic, la de sensibilització i una nova destinada exclusivament a les iniciatives d'acompanyament a les persones sol·licitants d'asil.

Resultats

- 38 projectes subvencionats a través de la línia específica d'asil i refugi, 20 el 2017 i 18 el 2018.
- 181.000 euros destinats a la línia específica de subvencions a projectes d'asil i refugi entre 2017 i 2018.

Incidència i coordinació

Ciutats Refugi

El compromís de Barcelona amb els drets de les persones sol·licitants d'asil, posant-los com una política prioritària, va generar **un efecte mirall en moltes ciutats catalanes i espanyoles**, des de les quals també es volia oferir una resposta davant la inacció de l'Estat. A final d'agost del 2015, l'alcaldesa Ada Colau feia una crida a fer de Barcelona una ciutat refugi. Una setmana més tard ja eren 55 els consistoris d'arreu de l'Estat que havien expressat la seva voluntat de sumar-se a la iniciativa.

També el setembre del 2015 es va publicar el manifest [*Nosaltres, les ciutats d'Europa*](#), impulsat per Colau juntament amb l'alcaldesa de París, Anne Hidalgo, l'alcalde de Lesbos, Spyros Galinos, i el de Lampedusa, Giusi Nicolini. Apel·laven a la cimera europea de ministres de l'Interior i de Justícia perquè **no donessin l'esquena a les ciutats, que es declaraven preparades per oferir refugi**. Remarcaven que l'acollida no és un gest de caritat, sinó la garantia d'un dret humà com és el de l'asil. Al text s'hi sumaven també els ajuntaments del canvi de Madrid, Corunya, Càdis, Santiago de Compostel·la i Saragossa.

A nivell català, Barcelona es va incorporar al Comitè per a l'Acollida de persones refugiades impulsat per la Generalitat per tal de col·laborar amb les administracions catalanes. També es van incorporar diversos municipis catalans a la iniciativa de les ciutats refugi, i van organitzar la Xarxa Catalana de Ciutats Refugi amb la participació del Fons Català de Cooperació al Desenvolupament.

El compromís dels municipis no es va limitar a un moment de gran consternació, l'estiu i la tardor del 2015, sinó que s'ha sostingut al llarg del temps. Així, el juny del 2017, es van trobar a Barcelona representants de 25 localitats de l'Estat per analitzar els reptes que afrontaven els serveis municipals per desplegar i millorar l'atenció i acollida de persones refugiades. D'aquella trobada en va sortir un manifest amb el títol [*Declaració de Barcelona. Les ciutats davant de la realitat del refugi en l'Estat espanyol*](#). El text emfatitzava, un cop més, el paper clau de les ciutats per a fer efectiva l'acollida de persones sol·licitants d'asil.

Les ciutats organitzades s'han reunit en dues ocasions al Congrés dels Diputats, el setembre del 2017 i el novembre del 2018, per denunciar la inacció de l'Estat, l'incompliment dels compromisos d'acollida i la manca de finançament municipal per fer efectiu el dret a l'asil.

L'Ajuntament de Barcelona ha anat a cercar la interlocució amb els ministeris corresponents, però aquesta no era ni esperada ni desitjada. Si bé el govern municipal ha intentat en tot moment negociar amb l'Estat l'aplicació del seu programa d'acollida això no ha estat possible. **Mentre que el govern espanyol té les competències, és la ciutat qui està suplint moltes de les seves funcions** per garantir els drets de veïns i veïnes que hi han arribat cercant refugi.

Resultats

- 3 trobades de la xarxa catalana de Ciutats Refugi.
- 3 trobades de la xarxa estatal de Ciutats Refugi, dues de les quals al Congrés dels Diputats.

Acció exterior

L'acció exterior en el marc del pla "Barcelona, ciutat refugi" ha estat intensa, tant a nivell de compartir experiències com de participar en espais polítics internacionals. **La ciutat de Barcelona ha esdevingut referent internacional en matèria de migracions.**

Com ja hem vist, des de l'Ajuntament s'han realitzat viatges a localitats que reben fluxos significatius de persones que cerquen asil al territori europeu per aportar el suport de la ciutat i dels seus serveis, però el primer viatge realitzat en el marc del pla tenia per objectiu aprendre d'altres experiències d'acollida per preparar Barcelona. Una comitiva formada per l'alcalde, el coordinador del pla i la directora d'Emergències de l'Ajuntament van visitar Munic i Leipzig per conèixer com estaven treballant l'acollida. En el cas de la darrera, es va arribar a un acord per compartir els plans d'atenció a refugiats i reforçar la xarxa europea entre ciutat acollidores.

Una altra part de l'acció exterior ha estat de caràcter menys tècnic i més polític. L'alcalde Ada Colau ha alçat la veu per **defensar els drets de les persones que cerquen refugi i el paper de les ciutats en la seva acollida en diversos espais internacionals**, com pot ser a la trobada de ciutats membres d'Eurocities, davant la Comissió Europea, a una cimera internacional organitzada pel Vaticà, o fins i tot davant l'Organització de les Nacions Unides, a on ha reclamat veu per als governs locals. Aquesta qüestió, la d'**augmentar les competències i recursos destinats a les ciutats**, ha estat clau en l'acció internacional d'aquest govern.

Més enllà de l'agenda de l'alcalde, el coordinador del pla "Barcelona, ciutat refugi", Ignasi Calbó, va participar en una mitjana de 10 esdeveniments internacionals a l'any entre 2016 i 2018. Anaven des de trobades de xarxes internacionals de ciutats, a reunions de treball amb altres ciutats o conferències i jornades en què volien conèixer l'experiència de Barcelona.

L'Ajuntament participa en diverses xarxes de municipis des de les quals s'ha abordat la qüestió de la migració i el refugi: Eurocities, i el seu grup de treball sobre migració i refugi amb la Comissió Europea, la xarxa Ciutats i Governos Locals Units (CGLU) o Medcités, en el marc de la qual es treballen qüestions de cooperació. La participació en aquestes xarxes implica una càrrega de feina per als equips municipals, però alhora es valora molt positivament, ja que permet **tenir una incidència sobre les línies estratègiques compartides per un gran nombre de ciutats**.

Per exemple, Barcelona, juntament amb Mont-real, va impulsar la declaració sorgida del 5è Fòrum d'Alcaldes sobre Mobilitat Humana, Migració i Desenvolupament, celebrat el desembre del 2018 a Marràqueix, en suport al Pacte Global per una Migració Segura, Ordenada i Regular

i al Pacte Global per als Refugiats promoguts per les Nacions Unides. Els i les representants dels governs municipals van adoptar la declaració [*Ciutats treballant plegades per als migrants i refugiats*](#), en què reclamaven un reconeixement ple i formal del paper de les autoritats locals en la implementació dels Pactes Globals, donat que són qui gestiona els impactes en primera línia i la promoció de la inclusió.

La ciutat va participar a la **Cimera Humanitària Mundial** que va tenir lloc a Istanbul l'any 2016, un esdeveniment de Nacions Unides en què Barcelona va tenir veu pròpia com a ciutat. Des d'aquest espai es va impulsar l'[*Aliança Global per les Crisis Urbanes*](#), que s'ha establert amb seu a Barcelona. Es tracta d'una comunitat col·laborativa i multidisciplinària per compartir pràctiques en la prevenció i la resposta a crisis humanitàries en entorns urbans.

Les polítiques d'acollida desenvolupades a la ciutat han esdevingut de referència. Així ho demostra **l'aposta de l'OCDE per visitar el SAIER** i publicar l'informe [*Working Together for Local Integration of Migrants and Refugees in Barcelona*](#) l'abril del 2018, en el marc d'un projecte de recerca que ha elaborat publicacions sobre vuit ciutats europees. L'organisme internacional destaca algunes bones pràctiques de Barcelona que es poden replicar en altres localitats. D'entrada, el foment d'espais que apropin comunitats diverses. També la cerca de coherència de les polítiques desenvolupades a nivell municipal, l'existència d'una acció política sostinguda en el temps des del 1998 per a la integració de les persones migrants, o el monitorament anual de la població a través del padró. Finalment, l'OCDE també posa en relleu l'existència del Consell Municipal d'Immigració com a espai de participació de la població migrant i la coordinació habitual amb organitzacions com ONGs o associacions de persones migrants.

Resultats

- Participació com a ciutat en discussions de Nacions Unides.
- 31 viatges internacionals de l'equip de Ciutat Refugi entre 2016 i 2018 per compartir experiències o fer incidència.
- Impuls del debat sobre migracions i refugi a les xarxes internacionals de ciutats Eurocities, Ciutats i Governos Locals Units (CGLU) i Medcités.
- Impuls d'una declaració conjunta al 5è Fòrum d'Alcaldes sobre Mobilitat Humana, Migració i Desenvolupament.
- Establiment a Barcelona de la seu de l'Aliança Global per les Crisis Urbanes.
- Reconeixement del SAIER com a exemple de bones pràctiques per part de l'OCDE.

Solidarity cities

Si bé Barcelona té una presència important en les xarxes formals de ciutats, l'equip de govern va considerar que per defensar el dret a l'asil calia anar més enllà i crear xarxes polítiques *ad hoc* que permetessin **aplegar ciutats en un posicionament polític sobre les migracions**. És el cas de [*Solidarity Cities*](#).

L'acord entre Barcelona i Atenes per transferir 100 persones sol·licitants d'asil de la capital helena, tot i que bloquejat pel govern de l'Estat, va servir d'inspiració per crear **una xarxa de col·laboració entre ciutats**. La iniciativa, capitanejada per Atenes, es va posar en marxa el 2016 en el marc del Social Affairs Forum d'Eurocities amb la participació de Barcelona, Atenes, Berlín i Amsterdam. Des de llavors la xarxa no ha deixat d'incorporar noves ciutats.

L'objectiu de les quatre impulsores era deixar palesa la importància de les ciutats a l'hora de gestionar la crisi del Mediterrani i la integració de les persones refugiades que es troben als municipis. D'altra banda, Solidarity Cities també té l'objectiu de ser un altaveu vers la Comissió Europea perquè els governs locals puguin beneficiar-se dels fons que la UE assigna de forma exclusiva als estats per a cada refugiat acollit, perquè les ciutats puguin fer front a l'ajut inicial d'aquesta població.

Els objectius de la xarxa són, en primer lloc impulsar la transferència directa de persones sol·licitants d'asil de ciutat a ciutat; en segon, l'intercanvi d'informació i coneixement sobre la situació d'aquestes persones; en tercer, l'assistència tècnica i financera a les ciutats receptores a través d'experts per resoldre qüestions concretes en l'estratègia de recepció o la integració d'una ciutat; i finalment, la promoció davant de la Comissió Europea d'una major participació i un finançament directe per a les ciutats d'acollida i la integració.

Agenda Urbana

Una de les grans problemàtiques en la gestió de la migració a nivell europeu, que contribueix al creixement dels discursos contraris a la immigració, és la manca d'una gestió multinivell de la qüestió. Les polítiques al respecte es fan allunyades dels municipis, que són la primera línia d'impacte d'aquesta realitat, i tampoc són el destí del finançament.

Durant la presidència holandesa de la UE a la primera meitat del 2016 es va adoptar el Pacte d'Amsterdam entre els ministeris de l'Interior, que es comprometia amb involucrar més les ciutats en els processos legislatius, el finançament i la compartició de coneixement en el marc de la UE. A partir de l'acord es desplega l'Agenda Urbana per la UE, que inclou un seguit d'aliances, entre elles **l'aliança per a la inclusió de migrants i refugiats**.

Aquesta aliança és el primer experiment de gestió multinivell de la migració. Està formada per xarxes de ciutats, dues direccions generals de la Comissió Europea, organismes de la UE, quatre estats, Portugal, Itàlia, Grècia i Dinamarca, i cinc ciutats, Amsterdam, Atenes, Berlín, Helsinki i Barcelona, que és **l'única ciutat implicada que no és capital d'estat**. La seva funció consisteix en debatre i elaborar conjuntament propostes d'actuació per a la UE i les polítiques dels estats. En el marc de l'Agenda Urbana s'han produït **trobades entre ajuntaments i comissaris i comissàries europeus**, un fet tan necessari com inèdit fins el moment.

Els eixos en què es desenvolupa l'Agenda Urbana són tres reivindicacions: millor regulació, millor finançament i millor coneixement. Les propostes de l'aliança per a la inclusió de migrants i refugiats s'estructuren al voltant d'aquests eixos. Pel que fa a la regulació, s'han treballat

recomanacions sobre la protecció de menors no acompanyats. Pel que fa al finançament, l'establiment d'instruments de finançament combinat per a ciutats i pimes, el reforç del microfinançament dirigit a col·lectius vulnerables i la promoció de l'accés de les ciutats als fons d'integració de la UE a partir del 2020, una mesura necessària davant la manca de descentralització per part dels estats. Pel que fa al coneixement, es planteja l'establiment d'una acadèmia d'estratègies d'integració i d'un Consell Assessor de Migrants Europeu, sobre el qual ens estendrem a continuació, l'augment de les polítiques d'integració basades en evidències i el suport en estratègies per lluitar contra la segregació escolar.

Resultats

- Reserva de fons directes per a les ciutats del Fons d'Asil, Migració i Integració (AMIF, per les seves sigles en anglès).
- Redacció de 5 documents de recomanacions per a la Comissió Europea.
- 23 actes d'incidència al Parlament Europeu i a la Comissió Europea.
- 2 trobades d'ajuntaments europeus amb comissaris i comissàries.
- 12 reunions del grup.
- Barcelona és l'única ciutat que participa al grup sense ser capital d'estat.

Consell Assessor de Migrants Europeu

En el marc de l'Agenda Urbana i de l'aliança per a la inclusió de migrants i refugiats es va detectar que precisament **la veu d'aquestes persones no era present als debats**. És per això que una de les accions proposades en el marc de l'aliança és la creació d'un Consell Assessor de Migrants Europeu. L'objectiu és que aquest consell pugui proveir un punt de vista extern i objectiu i posar a prova amb la realitat el treball que es fa en el marc de l'Agenda Urbana.

Cada municipi participant en l'aliança –i també Itàlia i Portugal com a estats– va proposar una persona experta per representar la ciutat en el consell conjuntament amb la Open Society Foundation, que beca cinc de les persones seleccionades perquè treballin conjuntament en el marc del consell, alhora que donant suport a un projecte municipal i desenvolupant un projecte personal de política pública local. Barcelona és l'única ciutat que va optar per una especialista que no tenia l'estatut de refugiada sinó per una politòloga migrant d'origen llatinoamericà, un perfil molt més representatiu de la realitat de la ciutat.

Precisament, un dels reptes plantejats en el marc del consell, era el d'aportar veus més col·lectives i basar el treball en més aportacions. Per això es va posar en marxa un procés de consultes que va involucrar més de 500 persones migrants i refugiades en els territoris implicats. El procés va comptar amb vuit eixos: acollida, mercat laboral, habitatge, educació superior, participació, menors no acompanyats, microcrèdits i el pla de retorn voluntari de la UE. Les consultes es van fer amb dues metodologies: una enquesta en línia i grups focals. A Barcelona se'n van desenvolupar dos, un de general i un altre específic per abordar qüestions relacionades amb la inserció sociolaboral de joves migrants.

Resultats

	ACTIVITATS	INDICADORS
Respostes des dels serveis municipals	- Reforç del SAIER. - Allotjament de les persones sense altres recursos habitacionals. - Impuls del programa Nausica. - Promoció de l'activitat esportiva per a persones refugiades.	- Persones ateses pel SAIER: 19.422. - Persones provinents de la frontera sud de l'Estat ateses: 4.856. - Atencions relacionades amb refugi: 46%. - Pressupost per a allotjaments d'emergència: 2.222.553 euros. - Persones allotjades diàriament: 133,7. - Atencions Nausica: 124 persones. - Habitatges Nausica: 98 persones. - Ajuts al lloguer Nausica: 68 persones. - Accés a centres esportius 2017-2018: 278 persones.
Col·laboració amb entitats i ciutadania	- Organització de l'onada de solidaritat ciutadana. - Campanya de sensibilització. - Oferta de respostes i recursos per a persones interessades en voluntariat. - Suport a programa acadèmic d'acollida d'estudiants provinents de zona d'acollida. - Impuls de convivències entre ciutadania local i sol·licitants d'asil. - Creació de ponts entre sol·licitants d'asil i col·legis professionals.	- Gestió de més de 2.500 missatges solidaris en 10 dies. - Persones amb interès en voluntariat ateses: 941. - Estudiants acollits a través del programa acadèmic de la UB: 26. - Assistència a formacions de voluntariat: 748 persones. - Convivències iniciades: 22. - Persones inscrites per promoure la cultura de benvinguda: 243. - Persones derivades als col·legis del seu àmbit professional: 23.
Cooperació per a la Justícia Global	- Canvi de paradigma i aprovació del <i>Pla director per a la justícia global de Barcelona (2018-2021)</i>. - Impuls de	- Persones en risc de mort rescatades al Mediterrani en programes amb suport municipal: 10.585. - Sol·licitants de protecció

	#BarcelonaSafePassage i suport a entitats que fan tasques de salvament i rescat. - Signatura de convenis amb ciutats amb un especial impacte d'arribades. - Acompanyament a l'enfortiment de la xarxa Asil.cat. - Finançament d'assistència jurídica i programes d'incidència de Stop Maremortum. - Finançament d'informes sobre la frontera sud de l'Estat espanyol.	internacional que van rebre assistència a Grècia: 319. - Persones assessorades que van aconseguir una reubicació des de Grècia: 116. - Sentència del TS que obliga l'Estat a complir l'acord de reubicacions. - Informes sobre vulneracions de drets a la frontera sud de l'Estat espanyol: 2.
Iniciatives de sensibilització	- Creació d'un web municipal per mostrar la realitat diversa del refugi. - Instal·lació del comptador de la vergonya a la platja de la Barceloneta. - Impuls del Dia Mundial de les Persones Refugiades amb una dimensió de ciutat. - Celebració d'una audiència pública de nois i noies sobre el dret a asil. - Celebració d'un cicle vinculat al tema del refugi a la xarxa de biblioteques. - Creació d'una línia de subvencions per a projectes vinculats a asil i refugi.	- Audiència del web de Ciutat Refugi: 6.964 visitants únics mensuals. - Entitats participants en l'organització del Dia Mundial de les Persones Refugiades: 32. - Participants en l'audiència pública de nois i noies sobre el dret a asil: 1.700 joves. - Projectes subvencionats: 38. - Pressupost destinat a subvencions específiques de refugi (2017-18): 181.000 euros.
Incidència i coordinació	- Impuls de xarxes globals, estatals i autonòmica de ciutats refugi. - Participació com a ciutat en debats de Nacions Unides. - Impuls del debat sobre migracions i refugi a les xarxes internacionals de ciutats Eurocities, Ciutats i Governos Locals Units (CGLU) i Medcités.	- Trobades de la xarxa catalana de Ciutats Refugi: 3. - Trobades de la xarxa estatal de Ciutats Refugi: 3. - Viatges internacionals de l'equip de Ciutat Refugi per compartir experiències o fer incidència: 31. - Establiment a Barcelona de la seu de l'Aliança Global per les Crisis Urbanes.

	- Impuls d'una declaració conjunta al 5è Fòrum d'Alcaldes sobre Mobilitat Humana, Migració i Desenvolupament.	- Reconeixement del SAIER com a exemple de bones pràctiques per part de l'OCDE.
--	---	---